

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA EKONOMICKO SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

Veronika Kosová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Role místních akčních skupin v managementu rozvoje měst a regionů
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Kosová**
Osobní číslo: **E21396**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Veřejná ekonomika a správa**
Téma práce: **Role místních akčních skupin v managementu rozvoje měst a regionů**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit roli místních akčních skupin v rozvoji vybraných regionů. Studentka provede analýzu fungování vybraných místních akčních skupin (MAS) se zaměřením na typy aktivit, které vyvíjejí ve svém regionu. Vyhodnotí, zda povinnosti, které byly na MAS převedeny v rámci administrace nástrojů státní regionální politiky, nevytlačily činnosti, které původně vykonávaly. Na základě výsledků výzkumu bude provedena diskuse, formulovány závěry a navržena případná doporučení.

Osnova:

- Rešerše odborné literatury, stanovení cílů práce.
- Regiony, regionální politika.
- Nástroje regionální politiky.
- Analýza činností vybraných MAS.
- Vyhodnocení činností MAS.
- Formulace závěrů a doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **35**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BINEK, J., KONEČNÝ, O., ŠILHAN, Z., SVOBODOVÁ, H. a CHALOUPKOVÁ, M. *Místní akční skupiny: leadeři venkova?*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-755-2.
- BLAŽEK, J. a UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 9788024645667.
- JEŽEK, J., SLACH, O., ŠILHÁNKOVÁ, V., a kol.. *Strategické plánování obcí, měst a regionů. Vybrané problémy, výzvy a možnosti řešení*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7552-263-4.
- PELCL, P. *Metodika dobré praxe místních akčních skupin v České republice: zpráva z výzkumného projektu 2007-2008*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci, 2008. 63 s. ISBN 9788086902746.
- RANBERG, L. a KJEL, A., *Evaluating the European Approach to Rural Development: Grass-roots Experiences of the LEADER Programme*. Velká Británie, Taylor & Francis, 2016. ISBN 9781317138761.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Maštálka, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

Prohlašuji:

Práci s názvem Role místních akčních skupin v managementu rozvoje měst a regionů jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. 4. 2024

Veronika Kosová v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce Ing. Martinu Maštálkovi, Ph.D za jeho cenné rady, velkou trpělivost a čas, který mi v rámci konzultací věnoval. Dále Ing. Nikole Bendákové, paní Kateřině Korejtkové a paní Janě Kuthanové za ochotné poskytnutí rozhovorů. A v neposlední řadě mé rodině, za to že mi byli velkou podporou.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena roli místních akčních skupin v managementu rozvoje měst a regionů. Teoretická část obsahuje základní informace o regionálním a udržitelném rozvoji. Obsahuje také popis místních akčních skupin, popis CLLD a LEADER. Praktická část je věnovaná analýze aktivit vybraných MAS a ověření hypotézy, zda byly původní aktivity vytlačeny aktivitami spojenými s CLLD.

KLÍČOVÁ SLOVA

Místní akční skupina, regionální rozvoj, udržitelný rozvoj, LEADER, komunitně vedený místní rozvoj

TITLE

The role of Local Action Groups in the management of the development of cities and regions.

ANNOTATION

The bachelor thesis focuses on the role of Local Action Groups in managing the development of cities and regions. The theoretical part includes basic information about regional and sustainable development. It also contains a description of Local Action Groups, CLLD, and LEADER. The practical part is dedicated to the analysis of activities of selected Local Action Groups and whether the original activities were replaced by CLLD-related activities.

KEYWORDS

Local action group, regional development, sustainable development, LEADER, Community-Led Local Development

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	10
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	11
ÚVOD.....	12
1 Region.....	13
1.1 Různé definice regionu	13
1.1.1 Vymezení regionu.....	14
1.1.2 Dělení regionů.....	15
1.1.3 Regionalizace.....	15
1.2 Regionální rozvoj.....	17
1.2.1 Neoklasický modely (neoklasický přístup).....	18
1.2.2 Teorie jádro–periferie (keynesiánský přístup).....	18
1.2.3 Neo- (post-) marxistické teorie (neomarxistický přístup).....	19
1.2.4 Teorie „nové ekonomické geografie“ (neo-konzervativní přístup).....	19
1.2.5 Teorie vysvětlující vývoj v období post-fordizmu (neo-institucionální přístup).....	19
1.3 Regionální politika.....	19
1.3.1 Definice regionální politiky	19
1.3.2 Cíle a nástroje regionální politiky.....	20
1.3.3 Strategické plánování.....	21
1.3.4 Územní plánování	22
1.3.5 Ekonomické plánování	23
2 Udržitelný rozvoj	25
2.2 Pilíře udržitelného rozvoje.....	25
2.2.1 Enviromentální (ekologický) pilíř	26
2.2.2 Sociální pilíř.....	27
2.2.3 Ekonomický pilíř	27
2.3 Agenda 21	28
2.3.1 Místní agenda 21	29
2.4 Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD).....	29
2.4.1 Metoda LEADER	30

3 Místní akční skupina	31
3.1 Standardizace MAS	31
3.1.1 Kritéria pro hodnocení žádostí.....	32
3.2 Národní síť místních akčních skupin	33
3.2.1 Organizační struktura.....	33
3.3 Role MAS	34
3.4 Přínosy a aktivity MAS.....	35
3.4.1 Typy projektů.....	36
3.5 Strategie MAS.....	37
3.6 Financování MAS	37
4 ANALÝZA ROLE MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN.....	38
4.1 Metodika práce	38
4.2 Analýza aktivit vybraných MAS	39
4.3.1 MAS Železnohorský region.....	39
4.3.2 MAS Region Kunětické hory	42
4.3.3 MAS Bohdanečsko	44
4.3.4 Místní akční skupina Zálabí.....	47
4.3.5 MAS Podlipansko	49
4.3.6 MAS Lípa pro venkov	51
4.4 Řízené rozhovory	54
4.5 Shrnutí.....	55
ZÁVĚR	59
POUŽITÁ LITERATURA	61

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a politiky	18
Obrázek 2: Vennův diagram	26
Obrázek 3: Místní akční skupiny na území ČR	33
Obrázek 4: Mapa území MAS Železnohorský region	40
Obrázek 5: Mapa území MAS Region Kunětické hory	43
Obrázek 6: Mapa území MAS Bohdanečsko	45
Obrázek 7: Mapa území MAS Zálabí	47
Obrázek 8: Mapa území MAS Podlipansko	49
Obrázek 9: Mapa území MAS Lípa pro venkov	52
Tabulka 1: Aktivity MAS Železnohorský region	40
Tabulka 2: Aktivity MAS Region Kuětické hory	43
Tabulka 3: Aktivity MAS Bohdanečsko	45
Tabulka 4: Aktivity MAS Zálabí	48
Tabulka 5: Aktivity MAS Podlipansko	50
Tabulka 6: Aktivity MAS Lípa pro venkov	52
Tabulka 7: Aktivity všech vybraných MAS	55

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

CLLD – Komunitně vedený místní rozvoj

CLLD U – Rozšíření komunitně vedeného místního rozvoje

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

GIS – Geografický informační systém

IROP – Integrovaný regionální operační program

IWÚP – Informační web územního plánování

LEADER – Liaison Entre Actions Développement de l'Économie Rurale

MA 21 – Místní Agenda 21

MAP – Místní akční plán

MAS – Místní akční skupina

NS MAS – Národní síť místních akčních skupin

NSZM – Národní síť zdravých měst

NZÚL – Nová zelená úsporám light

OP TAK – operační program technologie a aplikace pro konkurenceschopnost

OP TP – Operační program technická pomoc

OPZ – Operační program zaměstnanost

OPŽP – Operační program životní prostředí

ORP – Obec s rozšířenou působností

OSN – Organizace spojených národů

PRV – Program rozvoje venkova

SCLLD – Strategie komunitně vedeného místního rozvoje

SRR – Strategie regionálního rozvoje

ÚVOD

Místní akční skupiny jsou charakterizovány jako dobrovolné spolky občanů, neziskových organizací, soukromých podnikatelských sfér a veřejné správy, kteří společně spolupracují na rozvoji a obnově venkova. Za cíl si kladou zlepšit kvalitu života na jejich území za pomoci metody LEADER, protože na principech této metody fungují.

Cílem bakalářské práce s názvem Role místních akčních skupin v managementu rozvoje měst a regionů je vyhodnotit roli místních akčních skupin v rozvoji vybraných regionů. Provedení analýzy fungování vybraných místních akčních skupin se zaměřením na typy aktivit, které vyvíjejí ve svém regionu. Vyhodnotí, zda povinnosti, které byly na MAS převedeny v rámci administrace nástrojů státní regionální politiky, nevytlačily činnosti, které původně vykonávaly. Na základě výsledků výzkumu bude provedena diskuse, formulovány závěry a navržena případná doporučení.

V teoretické části je objasněna definice místní akční skupiny, její role, strategie, orgány a také vysvětlení Národní sítě místních akčních skupin. Jelikož se tato práce zabývá rolí místních akčních skupin v rozvoji měst a regionů, byl definován i termín region, který navazuje na regionální rozvoj a regionální politiku. Místní akční skupiny se řídí komunitně vedeným místním rozvojem a metodou LEADER, proto byly definovány i tyto pojmy v rámci udržitelného rozvoje a místní Agendy 21.

Praktická část se věnuje naplnění cíle, na jehož základě byla stanovena hypotéza. Hypotézou je vytlačení původních aktivit MAS aktivitami spojenými s CLLD. Tato hypotéza je zodpovězena v praktické části této práce. Praktická část je založena na výzkumných metodách. První metoda je vlastní analýza aktivit vybraných MAS, kde je nejdříve charakterizována daná MAS a poté je proveden rozbor jejich aktivit. Rozbor je charakterizován nejdříve v tabulce a poté jsou jednotlivé aktivity detailněji rozepsány. Druhá metoda byla provedena formou řízených rozhovorů s třemi zástupkyněmi MAS. Rozhovory poskytly dostatečné informace a jiný pohled na zkoumanou problematiku.

V závěru této práce je provedeno shrnutí aktivit místních akčních skupin, a jsou formulovány závěry, společně se zodpovězenou hypotézou.

1 Region

1.1 Různé definice regionu

Odborníci se již dlouhou dobu snaží jednoznačně definovat pojem region. V literatuře existuje celá řada typologií regionů, které se řadí podle různých kritérií. Např. H. H. Blotevogel nazývá regiony jako vícedimenzionální sémantická pole, která se rozlišují na tyto typy regionů:

- Reálné (analytické) regiony – rozlišují se dva typy reálných regionů: jednoznačně lokalizovatelné regiony a funkční regiony
- Regiony vymezené lidskými aktivitami a činnostmi – Jako příklad můžeme zmínit prostorové jednotky obyvatelstva, regiony územního plánování nebo území dobrovolných sdružení.
- Identifikační regiony – Tyto regiony vznikají společenskou komunikací. Jako příklad můžeme zmínit osobní regiony a regiony jako oblast politického jednání.
- Deskriptivní regiony – rozlišují se dva typy: homogenní a heterogenní.
- Normativní regiony – Příkladem jsou např. plánovací regiony nebo regiony s podporou státu, které se vymezují pomocí společných strukturálních problémů. (Wokoun a kol., 2008)

Tradičně byl region chápán jako geograficky ohraničená oblast na zemském povrchu. Později se začaly regiony vymezovat také na základě funkčních a vývojových vztahů. (Wokoun a kol., 2008)

Podle J. Kubeše je kromě termínu krajina, region také klíčovým geografickým pojmem. Region je jedinečná a kontinuální část území, která se odlišuje od okolních oblastí specifickými charakteristikami, vlastnostmi, vývojem, funkcemi a strukturou. Konkrétnější definice regionu se obvykle stanovuje v rámci různých typologií regionů. (Masarykova univerzita, 2007; Skokan, 1999)

Jednotlivé typologie regionů podle organizace a funkce:

- Regiony homogenní – jsou definovány podle homogenity výskytu určitého jevu nebo kombinace jevů. Tento pojem zahrnuje maximální podobnost v rámci jednoho regionu a zároveň maximální odlišnost mezi sousedními regiony. Například v případě národnostního regionu může být jeden region

dominován jednou etnickou skupinou, sousední region pak druhou etnickou skupinou, a existuje také možnost regionu, kde se obě etnické skupiny míchají.

- Regiony heterogenní – jsou definovány podle určitého uspořádání jevů v daném území. Například biochora je vymezena jako specifická skladba biotopů.
- Regiony vztahové – Regiony jsou určeny integritou spojení mezi geografickými prvky, což znamená maximální propojenost vazeb uvnitř regionu a minimální překrytí vazeb mezi sousedními regiony. Může se jednat např. o spádový region dojížděky do zaměstnání a službami, průmyslový výrobní komplex a telefonní obvod.
- Regiony funkční – vyznačují se plněním určité funkce k nadřazenému regionu.
- Regiony plánovací – jsou ohraničeny územím, ve kterém se plánuje nové využití, změna interní struktury, nová funkční řešení atd. A to zejména v rámci procesu prostorového plánování.

Podle urbanistické teorie je region primárně chápán jako prostor, který slouží jako podpůrná struktura pro aglomerace a velká města. V této perspektivě se hovoří o regionálních městech, která představují širší sídelní útvary s různými funkcemi, a také o městských regionech, které zahrnují města spolu s okolním osídlením, jež k nim patří. Další klasifikace regionů zahrnuje správní a plánovací jednotky, které se dále dělí na subregiony s vlastními charakteristickými rysy a středisky osídlení.

Novější urbanistická teorie přináší inovativní pohled na region, který je chápán v kontextu širších souvislostí, a to zejména v rámci sblížování urbanismu se socioekonomickou geografii a regionalistikou. Teoretici urbanismu tedy definují region jako území, které je záměrně vymezené a jeho hranice jsou určeny významnými funkčními vazbami nebo sídelními charakteristikami fyzikálními, přírodními, klimatickými, etnickými, socio-ekonomickými jazykovými atd.

Podle teorie socio-ekonomické geografie je region chápán jako oblast na zemském povrchu, která se odlišuje od ostatních svou vnitřní sourodou strukturou, buď fyzických prvků nebo socio-ekonomických prvků a jejich rozvoje. (Šilhánová, 2007)

1.1.1 Vymezení regionu

Region se vymezuje pomocí tří základních prvků jako je jádro, zázemí a hranice regionu. Pojmem jádro se rozumí určité místo v území, obvykle se jedná o nejstarší sídlo nebo jeho část,

kteřá sloužila jako základ pro další strukturální vývoj sídla. V jádru regionu se koncentrují nejintenzivnější vztahy a interakce, což znamená vyšší kvalitu a intenzitu aktivit. Typicky je jádrem regionu město, jehož sídelní vztahy s okolím dosahují takové intenzity, že mají klíčový vliv na formování sídelní regionální aglomerace.

Zázemí regionu je oblast, která sousedí s centrem neboli jádrem a má s ním různě intenzivní vztahy a propojení. Podle perspektivy, z níž se na tuto oblast díváme, se zázemí regionu dělí na oblasti zájmové a oblasti spádové. Jako zájmovým územím rozumíme území přilehlé k centru, ve kterém dominují současné nebo budoucí vztahy k tomuto centru. Jako spádovým územím rozumíme území, které zahrnuje sídla, kde obyvatelstvo dojíždí za základními občanskými službami a obvykle i za částí pracovních příležitostí do centra.

Hranice regionů jsou obvykle určovány podle přírodních, historických nebo administrativních hranic.

1.1.2 Dělení regionů

Pokud jde o rozdělení regionů, existují dva základní přístupy. Jedním z nich je diferenciacce na mikroregiony, mezoregiony a makroregiony. Druhým přístupem je hierarchické uspořádání regionů podle jejich úrovně. Podle řádové hierarchizace se dělí regiony do následujících řádů:

- Subregiony – Jsou to jednoduché územní celky, kde není možné uspokojit nejdůležitější a nejčastější potřeby obyvatel, jako jsou vztahy mezi bydlištěm, pracovištěm a ostatními službami.
- Mikroregiony – Jsou malé prostorové jednotky podle teorie regionalistiky, které jsou poměrně kompaktní a uzavřené v rámci základních regionálních procesů. V těchto oblastech lze uskutečnit všechny klíčové vztahy mezi bydlištěm, pracovištěm a občanskou vybaveností. Mikroregiony se dále dělí na 1. a 2. řád.
- Mezoregiony – odpovídají rozsáhlým územním celkům, jejichž integrita je částečně založena na prostorových vztazích obyvatelstva. Jsou to velké územní celky, které jsou již plně vybaveny nadregionálními veřejnými službami, jako jsou úřady vyššího stupně, fakultní nemocnice, univerzity atd. Mezoregiony lze dále rozdělit na 1. a 2. stupeň.
- Makroregiony – Jako makroregion označujeme celou ČR. (Šilhánová, 2007)

1.1.3 Regionalizace

Regionalizace je proces vymezování regionů a probíhá různými fázemi. Těmito fázemi je: definice účelu, analýza vstupních dat a provedení vlastního vymezení regionu. Dále můžeme

regionalizaci realizovat na základě socioekonomických kritérií, fyzicko-geografických kritérií a výběrových kritérií. Za základ socio-geografické regionalizace lze považovat řádovostní hierarchii. Regionalizace funguje na různých disciplínách jako jsou:

- Geografie – Jedná se o proces, při kterém se určují části zemského povrchu nebo administrativní jednotky různých měřítek a přiřazují se k jednotlivým regionům, a zároveň označuje stav tohoto vymezení.
- Globalizace – Svět se stává méně univerzálně propojeným, když roste vliv regionů.
- Politika – Tento proces zahrnuje rozdělení politického celku nebo státu na menší jednotky místní samosprávy a přenášení kompetencí státní správy na tyto jednotky.
- Lingvistika – Regionalizace se projevuje tehdy, když jazyky začínají přejímat charakteristiky místního jazyka. (Ivanička, 1983)

Regionalizace se může provádět na základě:

- Socioekonomických kritérií – kriminalita, nezaměstnanost, problémovost v hospodářství, sociální patologie atd.
- Fyzicko-geografických kritérií – lesy, nížiny, hory
- Další výběrových kritérií – oblasti cestovního ruchu, oblasti zemědělství, regiony vinařství

Metody vymezení regionů:

- Metoda generalizace textu – Generalizace je proces vytváření obecných pojmů z méně obecných nebo unikátních. Zahrnuje zjednodušení tím, že se vybírají klíčové prvky, fakta a vazby, zatímco méně typické nebo významné detaily se ignorují. Tento postup se často využívá v rámci regionalizace k výběru podstatných prvků a vazeb a zanedbání méně relevantních nebo charakteristických faktorů.
- Kartografická metoda – Zaznamenávání konkrétních společných jevů pomocí jazykových prostředků na mapových podkladech v rámci geografických souvislostí. Tato metoda je velmi efektivní, zejména s využitím GIS. Geografické informační systémy umožňují snadnou a přesnou regionalizaci.
- Metoda analýzy vzdáleností v n-rozměrném prostoru – Seskupování menších oblastí s určitým počtem faktorů do menšího počtu regionů, které vykazují maximální vnitřní homogenitu, v závislosti na definovaném souboru faktorů.

- Metoda vymezení nodálních regionů – Tato metoda zkoumá prostorové vztahy mezi konkrétním centrem a jeho okolím neboli vzájemné vazby několika center. (Masarykova univerzita, 2010)

1.2 Regionální rozvoj

Regionální rozvoj zahrnuje zvýšení sociálně ekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů, což vede k lepší životní úrovni a kvalitě života obyvatel. Tento proces je zaměřen na dynamický a vyvážený rozvoj struktury regionálního území a jeho částí (regionů, mikroregionů), s cílem eliminovat nebo alespoň snížit regionální disparity. Každý region má jedinečné podmínky ovlivňující jeho rozvoj. Mezi nejdůležitější faktory patří geografická poloha, stav životního prostředí, přírodní zdroje, dostupnost dopravy, infrastrukturní vybavení, sociálně ekonomická situace, vzdělání obyvatel, příjmy, míra nezaměstnanosti, konkurenceschopnost soukromého sektoru a dostupnost zdravotní péče. Je tedy zřejmé, že pojem regionálního rozvoje má široké spektrum obsahu a často je ovlivněný konkrétními situacemi v jednotlivých zemích. (Dušek, 2021; Bartoněk, 2015)

Teorie regionálního rozvoje v moderním pojetí jsou formovány již desítky let a prošly několika vývojovými fázemi. Existuje mnoho způsobů, jak klasifikovat teorie regionálního rozvoje v závislosti na použitých kritériích, avšak tradičně jsou obvykle rozdělovány do dvou hlavních skupin. V první skupině jsou obsaženy teorie regionální rovnováhy neboli konvergenční teorie, která tvrdí že základním přirozeným trendem regionálního vývoje je snaha o vyrovnání disparit mezi jednotlivými regiony. Ve druhé skupině jsou obsaženy teorie regionální nerovnováhy neboli divergenční teorie. Zastánci této teorie tvrdí, jsou přesvědčeni, že během vývoje dochází k dalšímu zvětšení disparit mezi regiony.

Další dělení teorií regionálního rozvoje je na induktivní a deduktivní. Tento koncept má značný význam zejména s ohledem na vytváření nástrojů pro regulaci. Jednou z hlavních otázek, kterou se různé teorie snaží zodpovědět, je názor na roli státu v ekonomice. Extrémní pozice zahrnují neintervencionistické přístupy (zejména neoklasické a do určité míry neoliberalní směry) a intervencionistické přístupy (keynesiánství a také neomarxismus), ale většina současných teorií se zpravidla vyhýbá oběma extrémům. (Blažek, 2002; Blažek 1999)

obecný ekonomický přístup		převažující teorie regionálního vývoje	regionální politika
neoklasický (1920-1940)	neoklasické modely	teorie reg. rovnováhy (zejm. tzv. neoklasické modely)	základní idea - „dělníci za práci“, hlavní nástroje - nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
keynesiánský (1950-1975)	teorie „jádro – periferie“	teorie reg. nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	„práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů (investiční dotace, relokační institucí)
neomarxistický (1970 - 1985)	neo- (post-) marxistické teorie regionálního vývoje	teorie reg. nerovnováhy (např. teorie prostorových dělb práce)	návrhy na opatření neomarxisté neformulovali (v soc. zemích byla reg. politika velmi účinná, ale za cenu ztráty vnější konkurenceschopnosti)
Neo-konzervativní (1975 -)	teorie „nové ekonomické geografie“	teorie reg. nerovnováhy („ např. path dependence, nová teorie růstu)	„podpora lokální iniciativy“, podpora malých a stř. firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
Neo-institucionální (1980 -)	teorie vysvětlující vývoj v období post-fordizmu	teorie reg. nerovnováhy (např. teorie průmyslového okresu, teorie učících se regionů)	„spolupráce a inovace“, podpora malých a stř. firem, šíření inovací, <i>networking</i> , gradualistická proměna místních institucí, založená na učení

Obrázek 1: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a politiky

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Šilhánová, 2007)

1.2.1 Neoklasické modely (neoklasický přístup)

První skupinu tvoří neoklasické modely, které sdílejí přesvědčení o přirozené tendenci k vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Modely neoklasického směru jsou založeny na mnoha zjednodušujících předpokladech, které ne vždy odpovídají skutečnosti. Tyto předpoklady zahrnují existenci dokonalé informovanosti a dokonalé konkurence, nepřihlížení k výhodám z rozsahu, a předpoklad, že produkční faktory jsou homogenní. Některé teorie předpokládají střídání období konvergence a období divergence. Nicméně dlouhodobě může docházet k postupnému zmenšování těchto rozdílů mezi regiony v souladu s neoklasickým konceptem návratu k "přirozené rovnováze", která je charakterizována plným využitím zdrojů.

1.2.2 Teorie jádro–periferie (keynesiánský přístup)

Jedním z významných přínosů této skupiny teorií je snaha o identifikaci a klasifikaci diferenčních i nivelizačních mechanismů, které buď zvyšují rozdíly mezi regiony, nebo je

naopak zmenšují. Důležitou hodnotou je také definice mechanismů, které mají kumulativní účinek. Jedním z kritických hledisek na teoriích jádra-periferie je jejich relativně hrubé a v určité míře zjednodušující rozdělení regionů na rozvíjející se jádra a méně rozvinuté periferie.

1.2.3 Neo- (post-) marxistické teorie (neomarxistický přístup)

Marxistické teorie se vyznačují hlubokým analytickým přístupem a úsilím proniknout pod povrchové jevy k hlubším podmínkám a strukturám. Charakteristickými rysy marxistických teorií regionálního vývoje je odmítání přírodních a přirozených faktorů při vysvětlování nerovnoměrného vývoje, a někdy i minimalizace rozdílů v předkapitalistických společnostech. Dalším společným znakem je pesimistický až fatalistický pohled na světový vývoj, s důrazem na možnost globální krize nebo globální války. Podle neomarxistů jsou meziregionální rozdíly pouze jedním z projevů strukturálních a sociálních nerovností v rámci kapitalistického systému.

1.2.4 Teorie „nové ekonomické geografie“ (neo-konzervativní přístup)

Čtvrtou skupinu tvoří modely "nové ekonomické geografie", jako jsou nové teorie endogenního růstu, nová teorie obchodu, nová teorie růstu a závislost na cestě vývoje. Stoupenci tohoto směru často sdílejí blízkost s neokonzervativními přístupy a nadále se většinou řídí tradičními neoklasickými modely, ale s tím rozdílem, že opustili neoklasické předpoklady o klesajících výnosech. Tyto modely spolu s neokonzervativními přístupy kladou důraz na význam individuální iniciativy, tedy subjektivních faktorů, ve vývoji regionů. Naopak se staví proti deterministickým přístupům.

1.2.5 Teorie vysvětlující vývoj v období post-fordizmu (neo-institucionální přístup)

Poslední teorie je tvořena skupinou vzájemně si blízkých teorií jako je teorie výrobního okrsku, teorie flexibilní specializace, resp. flexibilní akumulace a teorie učících se regionů. Podobnost základních prvků některých těchto teorií je tak výrazná, že někteří autoři je dokonce mezi sebou ani nerozlišují. Klíčovými faktory regionálního rozvoje jsou považovány kvalitní sociální, kulturní a institucionální struktury, a také nehierarchické uspořádání spolupráce mezi malými firmami a sítěmi (networking). (Šilhánová, 2007; Blažek, 2020)

1.3 Regionální politika

1.3.1 Definice regionální politiky

Existuje více definic regionální politiky, ale žádná z nich zatím není obecně uznávaná. Zde je několik definic, podle různých odborníků:

- Regionální politika je nedílnou součástí hospodářské politiky, která se zabývá ovlivňováním veřejných záležitostí s cílem vyřešit meziregionální nerovnováhy a rozdíly uvnitř jednotlivých regionů. Hospodářská politika se zaměřuje na konkrétní aktivity, které mají podíl na řešení těchto nerovnováh. Regionální politika je strategickým úsilím státní a místní správy o formování rozvoje regionů a adaptaci na změny v prostorovém uspořádání národní ekonomiky. Tato politika je nedílnou součástí makroekonomické hospodářské politiky státu. (Kern, 1998)
- Regionální politika zahrnuje veškeré intervence ze strany státu, regionu, obcí a měst, které směřují k efektivnějšímu rozdělení ekonomických i mimoekonomických aktivit v prostoru. Tento přístup lze chápat jako snahu o korekci určitých prostorových důsledků volné tržní ekonomiky s cílem dosáhnout ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozvoje, které jsou vzájemně propojeny. (Adamčík, 1998)
- Soubor cílů, opatření a prostředků, které směřují k redukci výrazných disparit v socioekonomické úrovni mezi jednotlivými regiony. (Žák, 2002)
- Regionální politika státu se definuje jako politika, která směřuje k řízení sektorových politik tak, aby brala v úvahu charakteristické rysy různých typů území, jako jsou metropolitní oblasti, aglomerace, regionální centra a jejich venkovské okolí, oblasti s ekonomickými a sociálními problémy, a zároveň vytváří vlastní nástroje pro ovlivňování rozvoje těchto specifických území. (Strategie regionálního rozvoje ČR, 2021+)

1.3.2 Cíle a nástroje regionální politiky

Cíle regionální politiky se odvíjejí od strategie regionálního rozvoje pro dané období, jsou začleněny do hlavních cílů strategií a programů krajů a jsou napojeny na priority Evropské unie. (Stejskal a Kovárník, 2009)

Cíle regionální politiky jsou odvozeny z identifikace hlavních problémů v regionech a záměru státní hospodářské politiky. Během jednotlivých období jsou tyto cíle detailizovány tak, aby bylo možné kontrolovat jejich dosažení a současně vyhodnocovat efektivitu použitých nástrojů. Účelem regionální politiky je snižovat rozdíly v rozvoji mezi různými regiony, zmírňovat zaostalost nejvíce znevýhodněných oblastí a posilovat hospodářskou, sociální a územní soudržnost. Regionální politika se přizpůsobuje v jednotlivých programovacích obdobích, kdy Evropská unie stanovuje specifické cíle a podmínky pro využívání finančních prostředků EU. Cílem regionální politiky je podporovat tvorbu pracovních míst, posilovat

konkurenceschopnost firem, podporovat hospodářský růst, prosazovat udržitelný rozvoj a zlepšovat kvalitu života občanů. (Wokoun, 2008; Tvoříme Evropu, 2024)

Nástroje regionální politiky jsou odvozeny od cílů regionální politiky a zároveň se řídí typem regionální politiky uplatňované na daném území. Obvykle se zaměřují na přilákání kapitálu a podnikatelských aktivit do daného regionu, podporu využití místních rozvojových zdrojů, stabilizaci nebo zvýšení počtu obyvatel v regionu. Tyto nástroje můžeme dále členit do tří hlavních skupin:

- Makroekonomické nástroje – Tyto nástroje dále členíme na nástroje fiskální politiky, monetární politiky a vnější hospodářské politiky. Jejich užití je tedy ovlivněno např. snižováním inflace a vyrovnaností platební bilance.
- Mikroekonomické nástroje – Zabývají se přesunem pracovní síly a kapitálu. Jde o ovlivňování rozhodování ekonomických aktérů a jejich umístění.
- Ostatní nástroje – Ty se používají pouze výjimečně. Patří mezi ně např. administrativní nástroje a institucionální nástroje.

Jako rozsáhlejší pojetí nástrojů regionální politiky můžeme definovat: infrastrukturní pomoc, finanční podněty, restriktivní prostředky, decentralizace úřadů, regionální rozvojové agentury a regionální alokace veřejných investic. (Wokoun, 2008; Turečková, 2021)

Wokoun dále navrhl v roce 2006, nové členění nástrojů regionální politiky a to na:

- Nástroje nefinanční, mezi ně patří administrativní nástroje, institucionální nástroje a věcné nefinanční nástroje.
- Nástroje finanční, mezi ně patří neinvestiční a investiční pobídky.

1.3.3 Strategické plánování

Strategické plánování je dnes označováno jako souhrn velkých a malých projektových plánů a je také nutnou podmínkou rozvoje měst a regionů. Představuje systematický přístup k organizaci změn a formování širokého konsenzu a sdílené vize pro zlepšení (socio)ekonomického směřování společnosti. Tento proces se zaměřuje na promyšlené a dlouhodobé řízení určité činnosti nebo oblasti s cílem dosáhnout lepší budoucnosti. V dnešní době je strategické plánování také plné výzev a hrozeb jako jsou např. globalizace, sociální a ekonomická krize, klimatické změny, pokles obyvatel u celé řady měst. (Ježek a kol., 2015; Centrum projektů kvality a rozvoje, 2024)

Z hlediska teorie řízení je strategické plánování pouze výchozím bodem, který definuje cíle a naznačuje možné směry pro jejich dosažení. Skutečné dosažení cílů závisí nejen na kvalitě plánování, ale také na úspěšnosti ostatních manažerských funkcí, jako jsou vedení, koordinace, organizace, komunikace a kontrola. (Ježek, 2008)

1.3.3.1 Strategie regionálního rozvoje 2021+

Klíčovým výsledkem strategického plánování je vytvoření strategického plánu. Jedná se o národní strategický dokument v oblasti regionálního rozvoje. Snahou této strategie je stanovování cíle regionálního rozvoje v horizontu určitého období. Dokument slouží také jako průvodce pro krajské orgány samosprávy při formulaci strategií pro rozvoj oblastí v rámci jednotlivých krajů. SRR 21+ se zaměřuje na specifické oblasti, kde je vhodné uplatňovat konkrétní nástroje pro zlepšení potřeb území, aniž by cílil na řešení všech problémů v České republice. Tato strategie je založena na základech národního rozvojového dokumentu Strategický rámec ČR 2030 a při formulaci její územní dimenze se do něj zapojuje. Strategie není nadřazena dalším národním strategickým dokumentům, ale při vymezení jejich územní dimenze s nimi interaguje. Jsou zde uvedeny i vize směřování ČR. Významem této strategie je zajistit regionům podporu, rozvíjet chytrá řešení, zdokonalovat práci s daty v souladu regionálního rozvoje, zlepšovat spolupráci aktérů, zlepšovat koordinaci strategického a územního plánování atd. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021)

1.3.4 Územní plánování

Územní plánování je proces, během kterého orgány stanovují podobu a účel využití daného území. Představuje trvalou, systematickou a komplexní aktivitu prováděnou orgány územního plánování a stavebními úřady. Jeho cílem je řešit využití území a principy jeho organizace s ohledem na ochranu a rozvoj přírodních, kulturních a civilizačních hodnot daného území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Dále se zaměřuje na hospodárné využívání stavebních ploch s ohledem na ochranu krajiny. Primárním cílem územního plánování je vytvářet podmínky pro rozvoj a stavbu, které jsou v souladu s udržitelným rozvojem území. Tento rozvoj se zakládá na harmonickém spojení mezi životním prostředím, ekonomickým růstem a společenskou soudržností. Územní plánování je jedním z nástrojů státní správy. (IWÚP, 2023)

Mezi nástroje územního plánování patří:

- územně plánovací podklady – Slouží k posouzení aktuálního stavu a vývoje území a k zkoumání a zhodnocování potenciálních řešení problémů v daném území. Mezi tyto podklady patří územně analytické podklady a územní studie.
- politika územního rozvoje – definuje klíčové cíle územního plánování na úrovni republiky, které mají zajistit udržitelný rozvoj. Tyto priority rozlišují oblasti s různými potřebami a požadavky na změny v prostředí.
- územně plánovací dokumentace – Určuje nároky na uspořádání a řízení využití území v rámci regionální a místní úrovně. Tuto dokumentaci tvoří zásady územního rozvoje, územní plán a regulační plán.
- územní řízení – Pravomoc vést územní řízení má stavební úřad.
- územní rozhodnutí – Je výsledkem územního řízení. Stavební zákon dále rozlišuje druhy územního rozhodnutí, a těmi jsou rozhodnutí o umístění stavby, o změně využití území, o změně vlivu užívání stavby na území, o dělení pozemků a o ochranném pásmu.
- územní opatření – Stavební uzávěra a asanace území. Jejich cílem je vytvořit podmínky pro příznivý budoucí rozvoj území nebo minimalizovat dopady katastrof a snižovat rizika spojená s nimi.
- úprava vztahů v území – Zabraňuje spekulaci s pozemky určenými pro veřejně prospěšné nebo veřejně prospěšné stavby a kompenzuje škody vlastníkům nemovitostí.
(Maier, 2008)

1.3.5 Ekonomické plánování

Ekonomické plánování můžeme nazývat také jako finanční plánování. Obvykle je finanční plánování charakterizováno jako proces, při němž se zhodnocuje celkový dopad rozhodnutí týkajících se financí a investic, což vede k vytvoření konkrétního finančního plánu. Hlavní podstata finančního plánování spočívá v pečlivé analýze města nebo obce, zahrnující posouzení jejich možností, finanční situace, a v neposlední řadě cílů a potřeb v daném časovém období. Investiční rozhodování a dlouhodobé financování jsou považovány za jádro ekonomického plánování.

Ekonomické nástroje regionální politiky se mohou dále dělit na přímé a nepřímé.

- Přímé – Stát buď vystupuje jako přímý účastník na trhu, nebo vydává konkrétní nařízení s cílem přímo dosáhnout určitého stanoveného cíle.

- Nepřímé – Stát vytváří základní právní předpisy, které ovlivňují chování ekonomických subjektů tak, aby směřovalo k dosažení konkrétního cíle.

Nástroje můžeme dále rozdělit na makroekonomické a mikroekonomické. Hlavním nástrojem ekonomického plánování je finanční plán, který obsahuje kvantifikování cílů, navrhnutí dalšího vývoje financí, strategii, prognózu a formulování finanční politiky. (Šilhánová, 2007)

2 Udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj nemá pouze jednu ustálenou definici, můžeme ho definovat více způsoby.

Nejznámější definici udržitelného rozvoje pochází ze zprávy, která nese název Naše společná budoucnost. Tuto zprávu vydala komise OSN pro životní prostředí a rozvoj. Definice zní: „*Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí naplnění potřeb současné společnosti, aniž by ohrozil možnost naplnění potřeb generací příštích, a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.*“ (Naše společná budoucnost, 1991)

Josef Vavroušek ho definuje jako: „*takový způsob života, který se přibližuje ideálům humanismu a harmonie vztahů mezi člověkem a přírodou, a to v časově neomezeném horizontu. Je založen na vědomí odpovědnosti vůči dnešním i budoucím generacím a na úctě k živé i neživé přírodě.*“ (Vavroušek, 1994)

Předchozí i současný vývoj zaměřený především na ekonomický růst má trvalé důsledky pro podobu a fungování naší planety. Vzhledem k tomu, že většina přírodních zdrojů je omezená, jejich nadměrná spotřeba poškozuje naši planetu. To znamená, že současný model rozvoje v podstatě vede k zadlužení budoucích generací. Udržitelný rozvoj tedy přihlíží nejen k ekonomickému růstu, ale také k sociálním hodnotám a ochraně přírodního bohatství. Klíčovým tématem je, jak zachovat kvalitu života a uspokojit potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo naplnění potřeb budoucích generací a ostatních obyvatel. (Ministerstvo životního prostředí, 2023)

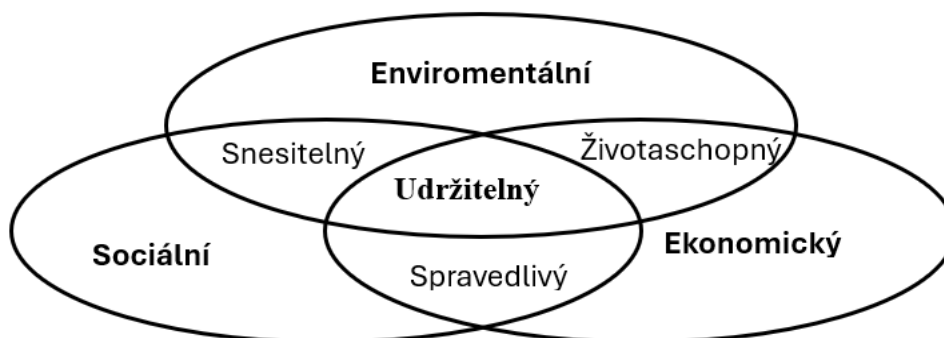
Udržitelný rozvoj můžeme také rozdělit na dva rozměry a to na:

- Časový – Vybízí k zodpovědnosti a solidaritě mezi různými generacemi jednoho společenství. Někdy je tento rozměr popisován jako mezigenerační zodpovědnost.
- Prostorový – Vybízí k zodpovědnosti a solidaritě mezi společenstvími, která sdílejí Zemi, kontinenty a regiony. (Maier, 2012)

2.2 Pilíře udržitelného rozvoje

Udržitelný rozvoj je často interpretován a popisován jako vztah mezi tzv. pilíři udržitelného rozvoje: enviromentální (ekologický) pilíř, sociální pilíř, ekonomický pilíř. Naplňování lidských potřeb je ekonomicky podmíněné, pro zajišťování udržitelného rozvoje je tedy velmi důležitý ekonomický pilíř. Společnost a ekonomika společnosti nemohou existovat jinak než v rámci životního prostředí, což je definováno jako ekologický pilíř. Z tohoto je zřejmá daná

závislost jednotlivých pilířů udržitelného rozvoje, kterou mají mezi sebou, a která je podmíněná vyvážeností rozvoje území. (Maier, 2012; Kříž 2013)

Obrázek 2: Vennův diagram

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Kříž, 2013)

2.2.1 Enviromentální (ekologický) pilíř

Základní principy ukazují, že environmentální politika a udržitelnost mají společná východiska, vyplývající ze dvou základních obecných zákonů. Jde o první a druhý zákon termodynamiky a zákon entropie. Tyto zákony jsou úzce vázány na enviromentální problematiku a problematiku udržitelnosti. Hlavním cílem udržitelnosti v rámci environmentálního pilíře je minimalizace nárůstu entropie. Nárůst entropie lze sledovat pouze pomocí enviromentálního pilíře. (Kříž, 2013)

V diskuzích o udržitelném rozvoji je enviromentální pilíř často zdůrazňován. To je způsobeno tím, že princip udržitelného rozvoje byl definován Římským klubem, který se zaměřil na celkový pohled na udržitelnost, zejména z environmentální stránky. Tento klub získal celosvětovou pozornost v roce 1972 svou zprávou nazvanou Meze růstu. Tato zpráva varovala, že je nezbytné zastavit ekonomický růst, protože svět čelí vyčerpání přírodních zdrojů. Během činnosti tohoto klubu byl vyvinut první počítačový model systémové dynamiky, který mapoval hlavní demograficko-ekonomické ukazatele. (Kříž, 2013)

Enviromentální pilíř tedy vychází z poznání, že v omezeném systému není možný neomezený růst. Proto je důležité si uvědomit hodnotu ekosystémů a jejich poskytovaných služeb, ocenit je a pečlivě je chránit. Enviromentální pilíř ovlivňuje jak ekonomickou, tak i sociální rovinu. Začáteční snahy o ochranu životního prostředí položily základy dnešní koncepce udržitelného rozvoje. (Rynda, 2013)

2.2.2 Sociální pilíř

Sociální pilíř udržitelného rozvoje klade důraz na zdokonalení lidských potřeb a celkového společenského prostředí. Obecně je akceptováno, že v oblasti osobního rozvoje jde hlavně o zlepšování kvality života. Na rozdíl od definice ekonomické udržitelnosti v konceptu sociální udržitelnosti chybí vymezení. Tento nedostatek může být způsoben prolínáním analytických, normativních a politických aspektů, a jejich rozdílné preferování okolností. Sociální udržitelnost úzce souvisí s konceptem lidských potřeb a práce. Centrálním prvkem definice udržitelného rozvoje jsou lidské potřeby, avšak samotný termín je problematický. Nejenže není zcela jasné, jak široce by měly být potřeby chápány, ale také je obtížné spolehlivě odhadnout požadavky na základní potřeby. Z tohoto důvodu se zdá být zásadním pojmem práce. Aktuální problémy, jako je nadměrná spotřeba přírodních zdrojů, nerovnoměrné rozdělení příjmů nebo genderová nerovnost, naznačují, že bude nezbytné přeorganizovat práci a s ní spojený model společenského blahobytu. (Kříž, 2013; Rynda 2013)

Podstatným pojmem je i sociální kapitál, který má dobře rozpracovanou teorii. Nicméně v praxi je obtížné tuto koncepci aplikovat a měřit tuto veličinu. Proto OECD navrhla použití zástupných indikátorů.

Zástupnými indikátory jsou:

- Účast veřejnosti (např. volby)
- Rozsah dobrovolnických činností v různých komunitách
- Neformální sdružování
- Úroveň důvěry mezi jednotlivci
- Rozsah zapojení do společenského a organizačního života (Kříž,2013)

2.2.3 Ekonomický pilíř

Veškeré lidské ekonomické aktivity nevyhnutelně ovlivňují životní prostředí. Se zvýšením počtu obyvatelstva a jejich potřeb dochází k postupnému narušování rovnováhy mezi životním prostředím a lidskou ekonomickou činností. Životní prostředí a jím poskytované služby můžeme chápat jako statky. Jako statek nazýváme jakýkoliv hmotný i nehmotný zdroj, který uspokojuje lidské potřeby. Některé statky jsou zdarma, ty se nazývají volnými statky. Náklady těchto statků platí obec nebo stát. Za volný statek můžeme považovat veřejné školy. Rozdíl mezi soukromými a veřejnými statky lze definovat pomocí vylučitelnosti a rivality. Zásadně se veřejný statek od soukromého statku liší tím, že množství těchto statků není určeno

prostřednictvím preferencí spotřebitelů na trhu, ale musí být stanoveno státem. (Holman, 1999; Kříž, 2013)

Hlavním předmětem ekonomického pilíře je udržitelný hospodářský vývoj, který je spojen s ekonomickou silou obyvatelstva. Český politik Ivan Rynda uvádí, že ekonomická rovina obsahuje pobídkové nástroje pro ekonomické subjekty, které se nechtějí udržitelnosti dobrovolně přizpůsobit. Také zahrnuje parametry a mechanismy plně kompatibilní s trhem, které umožňují ochranu životního prostředí a zabraňují jeho ohrožení nebo poškození, přičemž trh stále funguje se všemi jeho výhodami. Tyto nástroje splňují tři funkce: podporují ochranu životního prostředí, přírody a krajiny jak ze strany výrobců, tak spotřebitelů. Současně generují finanční zdroje pro jejich další sekundární úpravy a ochranu. Navíc podporují inovační cyklus směrem k vylepšení environmentální udržitelnosti a zvýšení užitné hodnoty výrobků. Současně je nezbytné přiznat životnímu prostředí, přírodě a krajině nejen hodnotu, ale i cenu. Je nutné internalizovat jak negativní, tak pozitivní externality, aby trh skutečně respektoval přírodní hodnoty a stal se plně funkčním. (Rynda, 2013)

2.3 Agenda 21

Agenda 21 je programový dokument přijatý Organizací spojených národů na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji. Tento dokument je klíčovým textem pro udržitelný rozvoj a zahrnuje komplexní soubor opatření. Tato konference OSN se konala v Riu de Janeiru v roce 1992. Agenda 21 je akční plán, který byl vytvořen pro OSN, další mezinárodní organizace a jednotlivé vlády po celém světě. Tento plán může být realizován na třech úrovních a to: globální, národní a lokální. Hlavním cílem tohoto plánu bylo dosáhnout globálního udržitelného rozvoje do roku 2000. (informační systém místní Agendy 21, 2017)

Rozdělení Agendy 21 do částí:

- Sociální a ekonomické rozměry – Tato část se věnuje zejména boji proti chudobě, podpoře udržitelného rozvoje lidských sídel, dynamice demografického růstu a udržitelnosti, ochraně a podpoře lidského zdraví atd.
- Uchovávání a šetrné využívání zdrojů a hospodaření s nimi ve prospěch rozvoje – Tato část se věnuje oblastem jako jsou ochrana atmosféry, boj proti odlesňování, uchovávání biodiverzity, podpora udržitelného rozvoje zemědělství a venkova atd.
- Posilování úlohy důležitých skupin – V této části jsou obsažena témata jako děti a mládež v udržitelném rozvoji, vědecká a technická obec, iniciativy místních

úřadů na podporu Agendy 21, posilování úlohy podnikání, obchodu a průmyslu atd.

- Prostředky implementace – V této části nalezneme finanční zdroje a mechanismy, úlohy vědy v udržitelném rozvoji, mezinárodní právní nástroje a mechanismy, mezinárodní institucionální uspořádání, zkratky, informace pro rozhodování atd. (Agenda 21, 1992)

2.3.1 Místní Agenda 21

Můžeme označit také jako prosazování udržitelného rozvoje „zdola“. Místní Agenda 21 podporuje organizovanou a koordinovanou pravidelnou zapojení veřejnosti do diskusí a hodnocení udržitelnosti rozvoje v obci. Navrhuje, konzultuje a realizuje různé projekty směřující k udržitelnému rozvoji s co nejširším spektrem účastníků. Pomocí MA21 jako nástroje může být veřejnost informována o událostech a plánech obce a současně je možné s ní konzultovat a získávat zpětnou vazbu ohledně jednotlivých opatření. Proces Místní Agendy 21 je zásadně závislý na aktivní účasti místní samosprávy a státní správy. Bez jejich zapojení a podpory není možné vytvořit MA21 jako dlouhodobý koncepční proces. Místní Agenda 21 tedy slouží, jako nástroj pro zvýšení kvality veřejné správy, strategického řízení, zapojení veřejnosti a budování místních partnerství. Jejím hlavním cílem je systematicky podporovat udržitelný rozvoj na místní a regionální úrovni a zajistit tzv. good governance. (Maier, 2012; Cenia, 2024)

V roce 2003 byla pod koordinací Ministerstva životního prostředí vytvořena pracovní skupina pro MA21, která se stala součástí rady vlády pro udržitelný rozvoj. Ministerstvo vnitra v roce 2006 zařadilo MA21 mezi oficiální metody zlepšování kvality ve veřejné správě. Tato metoda je propojena s dalšími metodami, jako je benchmarking, CAF nebo Balanced scorecard, což zvyšuje její efektivitu. (Ministerstvo životního prostředí, 2024)

2.4 Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD)

Jedná se o komplexní nástroj, který zahrnuje řadu operací směřujících k naplnění cílů a potřeb na úrovni subregionu. Jeho cílem je podpora inkluzivního udržitelného rozvoje a je prováděn prostřednictvím místních akčních skupin. CLLD je založen na specifickém území a je řízen místními akčními skupinami, které zahrnují zástupce veřejných i soukromých subjektů se zájmem o socioekonomický rozvoj subregionu. V těchto skupinách nemají veřejné orgány podle vnitrostátních předpisů ani žádná zastoupení většiny jednotlivých zájmových skupin na rozhodovací úrovni. Tento přístup se realizuje na základě strategií jednotlivých místních akčních skupin, které jsou navrženy s ohledem na potřeby a potenciál daného subregionu.

Zahrnuje inovativní prvky, jako jsou místní kontexty, budování sítí a spolupráce. (Dotace EU, 2024)

Komunitně vedený místní rozvoj je financovaný z operačních programů IROP, OPZ, Program rozvoje venkova anebo také OPŽP. V rámci CLLD musí místní akční skupiny realizovat SCLLD. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2024)

2.4.1 Metoda LEADER

Metoda LEADER je iniciativa, která propojuje aktivity zaměřené na rozvoj venkovské ekonomiky. Jejím hlavním cílem je intenzivně podporovat rozvoj venkovských oblastí prostřednictvím účasti místních obyvatel. Tato metoda je implementována pomocí místních akčních skupin. LEADER je tedy metoda používaná v rámci CLLD. (Ministerstvo zemědělství, 2024; Dotace EU, 2024)

7 principů metody LEADER:

1. strategie místního rozvoje podle jednotlivých oblastí, určené pro řádně vymezená subregionální venkovská území,
2. partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem,
3. přístup „zdola nahoru“,
4. uplatňování inovačních postupů,
5. provádění projektů v rámci spolupráce,
6. budování sítí místních partnerství,
7. více odvětvové navrhování a provádění strategie. (NS MAS, 2015)

Historie metody LEADER

Metoda LEADER se poprvé objevila v roce 1991 s hlavním záměrem silně podporovat rozvoj venkovských oblastí prostřednictvím účasti místních obyvatel. Rozsáhlé rozšíření metody LEADER v České republice v období let 2003–2006 bylo zásadně ovlivněno Programem obnovy venkova, který byl v ČR prováděn v letech 1991–2006. (NS MAS, 2015)

3 Místní akční skupina

Místní akční skupina, tedy MAS představuje společenství různých subjektů, jako jsou obce, neziskové organizace, podnikatelé a občani. Místní akční skupiny spojují samosprávu a veřejnou sféru neboli fungují na principu partnerství mezi soukromou a veřejnou sférou. Členové MAS jsou aktivní občané. (Pecl a kol.,2008)

K významnému nárůstu místních akčních skupin docházelo v současně s přípravami ČR na vstup do Evropské unie. V roce 1999 se uskutečnilo první setkání českých zástupců s partnery z dalších zemí na téma LEADER a současně se čeští zástupci účastnili založení mezinárodní sítě PREPARE. V roce 2001 byla vydána první publikace o metodě LEADER. První formování skupin obcí do MAS probíhalo již před vstupem ČR do EU, tedy v roce 2002. (Čepelka, 2008). Místní akční skupiny poté vznikaly v období mezi lety 2004 a 2006 v důsledku rostoucí popularity a prosazování metody LEADER. Tento trend byl podpořen také zvýšenými finančními prostředky, které byly k dispozici pro podporu rozvoje venkova. Primárním cílem vzniku MAS bylo posílení rozvoje území s důrazem na venkovské oblasti. (Ministerstvo vnitra, 2008; Trhlínová, 2014)

Hlavní náplní MAS je rozvoj venkova a zemědělství, podpora dobrovolné činnosti a aktivit rozvíjejících venkov a region, podpora podnikatelů při rozvoji ekonomiky venkova a to, za finanční podpory z Evropské unie a z národních programů určených pro svůj region, a metodou LEADER. Získané finanční zdroje se rozdělují na podporu jednotlivých projektů, a i na vlastní projekty MAS. Za základní cíl MAS lze považovat zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech a regionech. Pracují na základě formy komunitně vedeného místního rozvoje a metody LEADER. (Národní síť Místních akčních skupin České republiky, 2024)

Místní akční skupiny působí téměř na celém území České republiky. Jejich činnost je výsledkem dlouhodobého budování partnerství a rozvoje. Avšak provoz MAS je často komplikován různými překážkami, jako je nedostatek financí a hledání udržitelného modelu podpory. Postupně se MAS stávají více uznávanými jako aktéři působící nejen přímo v terénu, ale také jako subjekty úrovně kraje či celé ČR. (Binek a kol., 2020)

3.1 Standardizace MAS

Gestorem pro uplatnění integrovaných přístupů v ČR je Ministerstvo pro místní rozvoj. To vyhláší výzvu pro podání žádostí o kontrolu dodržování standardů Místních akčních skupin

a zároveň tuto kontrolu provádí. Kontrola standardů se uskutečňuje při přípravách na nové programové období. Tyto standardy představují souhrn požadavků na institucionální a funkční nastavení MAS. Pro programové období 2021-2027 je cílem kontroly dodržování standardů, jde o ověření, zda MAS dodržuje všechny stanové podmínky a také o zajištění právní kontinuity MAS jako nositele SCLLD na daném území. MAS by měla být otevřeným partnerstvím a aby všechny činnosti, které vykonává byly transparentní a nediskriminační. MAS musí tyto standardy využívat celou dobu, pokud realizuje SCLLD neboli pokud čerpá z podpory evropských fondů. (ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020)

3.1.1 Kritéria pro hodnocení žádostí

Povinné orgány MAS-Místní akční skupina musí mít nejvyšší orgán, tzv. valnou hromadu, ta je složena ze všech členů MAS. Ty vykonává rozhodovací, výběrovou a kontrolní funkci. Mezi členy patří předseda (statutární orgán), rada (rozhodovací orgán), hostitelská komise (výběrový orgán), dozorčí a monitorovací komise (kontrolní orgán). Do rady patří i předseda a místopředseda. Fungování těchto orgánů se musí řídit požadavky metodického stanoviska. Členové orgánů MAS mají maximálně čtyřleté funkční období a členové hostitelské komise mají roční funkční období. (MAS-Stolové hory,2024; NS MAS ČR, 2021)

Partneři MAS-Všichni partneři musí mít sídlo a působit na stejném území jako MAS. Partner je vázán na dané území působnosti MAS. Jelikož je MAS otevřeným partnerstvím tak nejsou žádné komplikace pro nábor nových partnerů. Partneři vytvářejí zájmové skupiny a zastupují soukromé a veřejné zájmy v určitém regionu. (Binek a kol., 2020)

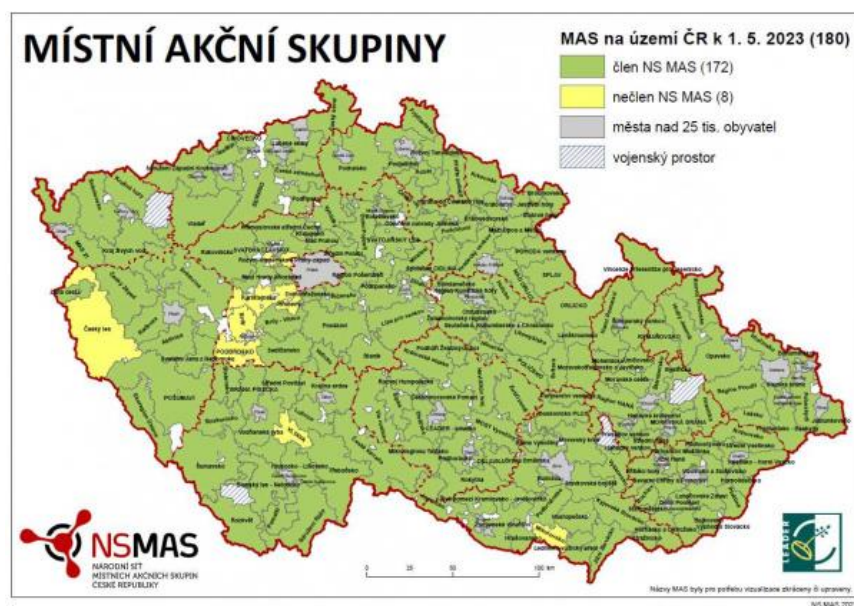
Územní působnost MAS-Území MAS musí být celistvé a je dáno katastrálním vymezením. Jedna místní akční skupina může mít v územní působnosti pouze jednu obec. Území, kde působí MAS má 10 000 až 100 000 obyvatel a města s maximálně 25 000 obyvateli. Území působnosti MAS se nesmí prolínat. (Národní síť místních akčních skupin, 2021)

Institucionalizace MAS-Každá MAS si musí zvolit jednu z právních forem jako je např. spolek podle § 214 a podle § 3045 občanského zákoníku, obecně prospěšná společnost vzniklá podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů, ústav podle § 402 občanského zákoníku, anebo zájmové sdružení právnických osob, ale tuto právní formu již žádná MAS nepoužívá. Každá MAS musí vést účetnictví, pokud je MAS organizační složkou, tak se účetnictví vede odděleně. Všechny kompetence, principy a rozhodnutí jsou pevně stanoveny a respektují metodu LEADER a CLLD. (Ministerstvo zemědělství, 2020)

Kancelář MAS-Každá MAS musí mít vedoucího zaměstnance pro realizaci SCLLD. Místní akční skupina musí vést své internetové stránky, na kterých jsou poskytnuty všechny požadované informace jako jsou: zřizovací dokumenty, seznam partnerů a zájmových skupin, adresa, kontakty, mapa územní působnosti, výroční zpráva hospodaření a seznam členů orgánů.

3.2 Národní síť místních akčních skupin

NS MAS sdružuje většinu místních akčních skupin v ČR. Posláním NS MAS je rozvíjení dalších spoluprací s ostatními subjekty, které se zabývají prospěchem venkova a jeho obyvatel. NS MAS je reprezentant pro všechny ostatní členské MAS. Reprezentuje na různých jednáních, ať už na národní nebo mezinárodní úrovni. Spolupracuje na pořádání konferencí, které jsou na národní i mezinárodní úrovni. Pomáhá uskutečňovat výstavy, soutěže, exkurze, školení a přednášky týkající se podpory a fungování venkova. Také je hlavním aktérem v komunitně vedeném místním rozvoji, kdy se také podílí na jeho popularizaci a také ho propaguje. NS MAS na formě CLLD a metody LEADER pracuje. Dále spolupracuje s ministerstvy, krajskými úřady, spolkem pro obnovu venkova, sdružením místních samospráv, hospodářskou komorou ČR a dalšími. NS MAS má celkem 175 členů (zástupců). (NS MAS ČR, 2024)

Obrázek 3: Místní akční skupiny na území ČR

Zdroj: Národní síť místních akčních skupin, 2023

3.2.1 Organizační struktura

Orgánem nejvýše postaveným v NS MAS je valná hromada, na ní může každá MAS vyslat své zástupce. Valná hromada volí členy komise, dává svůj souhlas k účetní uzávěrce a výsledku hospodaření.

Dále se zřizuje výbor, ten má nejméně 13 členů a za svou činnost je odpovědný Valné hromadě. Koordinuje a vede činnost spolků, dle norem a usnesení a nakládá s finančními prostředky.

Dalším orgánem je kontrolní komise a ta je pětičlenná. Člen kontrolní komise nemůže být zároveň členem jiného orgánu. Kontroluje hospodaření a činnost spolku.

Výkonný ředitel je zaměstnancem NS MAS, také zajišťuje její činnost a koordinuje činnost všech orgánů NS MAS.

V orgánech je také důležitý analytik, který je volen výborem a jako poslední administrátor finančního a provozního managementu, který je také jmenován výborem. (NS MAS ČR, 2024)

3.3 Role MAS

Pod pojmem role místní akční skupiny rozumíme úkoly a cíle v jednotlivých oblastech rozvoje daného území. Základním cílem MAS, jak uvádí Národní síť MAS ČR, je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Jako jeden z konkrétních nástrojů tohoto úsilí je aktivní získávání a správa dotačních prostředků. Skutečné naplnění rolí v praxi závisí na rozhodnutích partnerů MAS a přístupu orgánů a pracovníků MAS. Ne všechna "území" mají zájem o všechny možné role. Také se často vyskytují rozdíly v potřebách aktérů a v pohledu manažerů MAS. Stanovení rolí je také ovlivněno obecními samosprávami.

Základní praktický pohled na role MAS lze odvodit z charakteru prováděných činností. Zde se rozlišují tři základní role:

- 1) Realizace nástroje CLLD – Pro realizaci CLLD je klíčová distribuce finančních prostředků určených pro provádění strategií CLLD podle potřeb konkrétních území a s dodržением pravidel stanovených řídicími orgány jednotlivých operačních programů.
- 2) Podpůrné činnosti pro subjekty v území – Jde o široké spektrum aktivit, které jsou zaměřeny na podporu subjektů v oblasti MAS, aby mohly efektivně využít svůj potenciál a dostupné externí nástroje pro rozvoj. Tyto aktivity mohou být různorodě strukturovány a kombinovány. Typy podpůrných činností: podpora získávání finančních prostředků do území, poradenské činnosti, informační činnosti, inovační, síťovací, koordinační, aktivizační a mediační role.
- 3) Vlastní realizace rozvojových témat – řešení rozvojových otázek pomocí projektů realizovaných místními akčními skupinami. Jedná se o tyto projektové činnosti: rozvoj školství a sociální struktury, zlepšování životního prostředí, rozvoj podnikání a cestovního ruchu, pořádání kulturních akcí. (Binek a kol., 2020)

3.4 Přínosy a aktivity MAS

Místní akční skupiny slouží jako platforma pro různé aktivity v oblasti regionálního rozvoje. V Dokumentu spolupráce „MAS mezi sebou“ (2015) lze nalézt jednotlivé činnosti a aktivity MAS a také různé platformy pro fungování MAS.

1) Platforma A – Realizace metody LEADER a CLLD

- Tato platforma metodou LEADER naplňuje cíle místních akčních skupin ve strategii CLLD. Je vhodné zapojit animaci a iniciativu venkovských oblastí, které podporují rozvoj a realizaci cílů všech zúčastněných stran na venkově.

2) Platforma B – Poradenské organizace

- Iniciace pozitivních záměrů podporuje zvýšení absorpční kapacity celého regionu a nepřímo tak posiluje jeho konkurenceschopnost, snižuje míru nezaměstnanosti a zlepšuje kvalitu životního prostředí. Znalost místního kontextu, vztahů a specifických problémů představuje výhodu v jakémkoliv poradenském úsilí.

3) Platforma C – Vzdělávací organizace

- Součástí aktivit by měl být vlastní vzdělávací program zaměřený na mimoškolní vzdělávání na venkově. Tento program by měl zahrnovat školení pro manažery a zaměstnance místních akčních skupin, stejně jako pro aktivní občany, kteří pozitivně ovlivňují rozvoj a společenský život v obcích. MAS by také měly podporovat mimoškolní výchovu venkovské mládeže, která zahrnuje péči o zdraví, rozvoj manuálních dovedností, osobnostní rozvoj, jazykovou gramotnost, finanční a informační gramotnost.

4) Platforma D – Dobrovolnická organizace

- Jedním z cílů MAS je povzbuzovat aktivitu ve spolkovém životě na venkově. MAS aktivně hledá a podporuje angažované jednotlivce, spolky, neziskové organizace a spolupracuje s obcemi. Tento cíl může MAS vykonávat i pomocí právě dobrovolnické činnosti.

5) Platforma E – destinační společnost

- Např. Turistická destinace.

6) Platforma F – Sociální podnikání

- Za sociální podnikání jsou označovány různé podnikatelské aktivity, které pomáhají společnosti a také životnímu prostředí. Sociální podnikání hraje velmi

významnou roli v místním rozvoji a nabízí pracovní příležitosti pro lidi se zdravotními, sociálními a kulturními obtížemi. („MAS mezi sebou“, 2015)

Mnoho projektů spolupráce využívalo příklady osvědčených postupů k přenosu a prezentaci znalostí a dovedností. Přínosem MAS není pouze zprostředkovávání financí do regionů, ale také dobrá práce v rámci rozvoje spolupráce, zvýšení kvality vzdělanosti, posílení kulturního povědomí a také menší sociální napětí. MAS podporují v rámci svých projektů cestovní ruch, kulturní akce, vzdělávací programy, sportovní, výtvarné a sociální akce. Také podporují informační a propagační akce, aby se v regionu zvýšilo povědomí a existenci a činnosti MAS.

MAS také fungují v rámci meziobecní spolupráce, kdy se podporují projekty na nákup techniky, která je důležitá pro údržbu společných území, nebo také projekty na nakládání s vývozem odpadu, projekty na vybudování hřišť, a projekty řešící nezaměstnanost. (Metody optimalizace fungování MAS, 2015; Místní akční skupina jako platforma regionálního rozvoje, 2015)

Místní akční skupiny vykonávají také animační činnost. Úkolem animátora je vést skupinu a spolupracovat s ní takovým způsobem, který ji povede k dosažení stanovených cílů, podporovat rozvoj kreativity a vzájemnou interakci. MAS jako animátor přispívá k rozvoji venkova a jeho aktérů. Animační činnost MAS závisí na osobních schopnostech a charakteristikách členů týmu nebo kanceláře. Pro zlepšení efektivity činnosti MAS a dosažení úspěchu při podpoře rozvoje venkova je nejvhodnějším způsobem vytvořit v MAS takové prostředí, které přitahuje kreativní jednotlivce a umožňuje jim plně rozvinout svůj potenciál. (Kaplánek, 2013; Binek a kol., 2020)

3.4.1 Typy projektů

- Zastřešující projekty – jeden projekt, který je realizovaný podobným způsobem jako u skupiny subjektů. Jde např. o projekty na podporu družin. V rámci jednoho projektu MAS poskytuje financování na zlepšení provozu družin ve více školách.
- Pilotní projekty – Průzkum nových přístupů s vyšším rizikem spojeným s dosažením stanovených cílů.
- Partnerské projekty – Zahrnutí aktérů z různých oblastí, kde MAS funguje jako spojovací prvek.

Některé projekty jsou řešeny ve spolupráci více MAS, často z jednoho kraje. V těchto případech se často uplatňují Krajská sdružení NS MAS ČR. Těmito projekty jsou: podpora soudržné

komunity (komunitní centra, dobročinný obchod), podpora vzdělávání, podpora lokální ekonomiky a podpora cestovního ruchu. (Binek a kol., 2020)

3.5 Strategie MAS

V období 2007–2013 bylo používáno označení integrovaný územní rozvoj, přičemž byly MAS povinny vytvářet tzv. strategický plán LEADER (SPL). Místní akční skupiny získávaly finanční prostředky z programu rozvoje venkova v letech 2007-2013, právě na základě SPL. Tento plán se vypracovával s použitím prvků komunitního plánování a zaměřoval se na klíčová témata pro rozvoj venkova v oblasti působnosti MAS. K hlavním částem strategického plánu LEADER patřila analýza území a strategická část, včetně určení prioritních oblastí podpory. Název strategie se změnil v období 2014-2020, a to na strategii komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD). Pro období 2021–2027 se strategie komunitně vedeného místního rozvoje skládají z konceptuální části CLLD a následně z tzv. programových rámců (PR), které jsou navrženy k podpoře z odpovídajících programů. (Binek a kol., 2020; Ministerstvo pro místní rozvoj, 2024)

3.6 Financování MAS

Financování MAS probíhá z vlastních a cizích zdrojů. Za vlastní zdroje jsou považovány příspěvky od členů MAS. Nejvíce financí z členských příspěvků mají hlavně příměstské MAS. Hlavním zdrojem financování jsou prostředky poskytované v rámci Integrovaného regionálního operačního programu, určené pro animační aktivity a provoz kanceláří MAS. V rámci IROP získávají nejvíce financí malé obce, kde jsou malé a nezkušené MAS. Dále se finance na provoz a aktivity MAS získávají z kraje, hospodářské činnosti, darů, z projektů (např. MAP), anebo z půjček a úvěrů.

Finanční prostředky přidělené jednotlivým MAS jsou přesně stanoveny pro každý operační program na základě dosažených ukazatelů. MAS mají flexibilitu v rozdělování těchto prostředků v rámci operačních programů podle předem stanovených témat určených řídicími orgány a vybraných aktivit z operačních programů. Každá MAS má také možnost hledat další finanční zdroje mimo rámec programových rámců. Svá rozhodnutí ohledně alokace finančních prostředků uvádějí MAS do finančních plánů, které jsou podrobeny analýze. (Ministerstvo vnitra, 2008; Binek a kol., 2020)

4 ANALÝZA ROLE MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN

4.1 Metodika práce

Cílem této práce je vyhodnotit roli místních akčních skupin v rozvoji vybraných regionů. Provedení analýzy fungování vybraných místních akčních skupin se zaměřením na typy aktivit, které vyvíjejí ve svém regionu. Vyhodnotí, zda povinnosti, které byly na MAS převedeny v rámci administrace nástrojů státní regionální politiky, nevytlačily činnosti, které původně vykonávaly. Na základě výsledků výzkumu bude provedena diskuse, formulovány závěry a navržena případná doporučení.

Na základě cíle práce a poznatků z teoretické části byla stanovena následující hypotéza:

Původní aktivity MAS byly vytlačeny aktivitami a činnostmi spojenými s implementací CLLD.

Ověření této hypotézy bylo provedeno dvěma způsoby. Prvním byla analýza aktivit a činností vybraných MAS. Budou vybrány aktivity v rámci CLLD a poté aktivity, které každá MAS koná dle vlastního uvážení. Součástí CLLD jsou programové rámce, které může každá MAS využívat. Programové rámce mohou být:

- IROP (integrováný regionální operační program) – Tento program rozděljuje peníze z evropských fondů, konkrétně se jedná o Evropský fond regionálního rozvoje. (IROP dotace, 2024)
- OPZ + (operační program zaměstnanost) – Tento program využívá peníze z Evropského sociálního fondu plus. Pokrývá oblasti zaměstnanosti a socializace. (Financováno EU, 2024)
- OP TP (operační program technická pomoc) – Je zaměřen na efektivní uskutečnění Dohody o partnerství a programů, zejména prostřednictvím podpory vytváření vhodného prostředí pro implementaci fondů EU. (Dotace EU, 2024)
- OPŽP (operační program životního prostředí) – Je základním operačním programem pro ochranu životního prostředí. (Ministerstvo ŽP, 2023)
- PRV (program rozvoje venkova) – Financování je zajištěno prostřednictvím evropských zdrojů, konkrétně Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, tak z vnitrostátních rozpočtů. PRV byl využíván pro programové období 2014-2020, ale některé MAS z něj ještě stále čerpají zbylé prostředky. (Rozvoj venkova, 2024)

- OP TAK (operační program technologie a aplikace pro konkurenceschopnost) – Je hlavním programem pro podporu podnikatelů. Finance jsou získávány z Evropského fondu pro regionální rozvoj. (Agentura pro podnikání a inovace, 2024)

K vyhodnocení aktivit a činností MAS byly používány zdroje z oficiálních internetových stránek jednotlivých MAS. Dalším zdrojem byly výroční zprávy, konkrétně za rok 2022.

Druhým způsobem, jak naplnit cíl bylo provedení řízených rozhovorů. Na řízené rozhovory byly osloveny tři zástupkyně MAS.

Řízený rozhovor je jednou z metod sběru dat v sociálním výzkumu. Tazatel pokládá otázky podle připraveného dotazníku a respondent na ně odpovídá. Tazatel poté odpovědi zaznamenává do dotazníku. Pro zajištění reprezentativnosti získaných odpovědí je důležité, aby respondenti byli vybráni náhodně. (Management mania, 2015)

4.2 Analýza aktivit vybraných MAS

K porovnání a vyhodnocení aktivit a činností bylo vybráno šest místních akčních skupin. Tři MAS jsou v rámci Pardubického kraje a tři v rámci Středočeského kraje. Zároveň všechny vybrané MAS jsou členem Národní sítě MAS. Informace jsou získávány z výročních zpráv jednotlivých MAS za rok 2022 nebo z internetových stránek.

4.3.1 MAS Železnohorský region

Místní akční skupina Železnohorský region vznikla v roce 2005, avšak již od roku 2002 spolupracovaly jednotlivé mikroregiony na základě sousedství a partnerských vztahů. Vytvoření právnické osoby pro místní akční skupinu tak bylo spíše formálním zakotvením již existujících aktivit v daném území. Železnohorský region je příkladem úspěšné vzdělanostní aliance v praxi, kde členové a partneři spolupracují prostřednictvím sdílení informací a zkušeností. Tato spolupráce je podporována dotacemi pro aktivity v území, které vycházejí z realizace Strategie komunitního rozvoje. Kromě toho Místní akční skupina provádí své vlastní aktivity zaměřené na zlepšení kvality a efektivní využití místních zdrojů. Dále se angažuje v projektech spolupráce jak na regionální, tak i mezinárodní úrovni. Projekty a aktivity jsou prováděny prostřednictvím metody LEADER, která staví na spolupráci všech aktérů venkovského regionu a zahrnuje komunitní plánování. Tento přístup spočívá ve vytváření a realizaci projektů prostřednictvím úzké spolupráce zástupců všech subjektů a všech vrstev obyvatelstva. (MAS Železnohorský region, 2024)

Místní akční skupina se nachází na území 73 obcí s počtem cca 45000 obyvatel.

Z programového rámce IROP byla financována rekonstrukce chodníků ve městě Ronov nad Doubravou. Také byla realizována revitalizace památek (kostely, hřbitovy, drobná architektura a technické památky).

Z operačního programu zaměstnanost byl podpořen projekt podpora rodičů a dětí v nepříznivé sociální situaci na území Železnohorského regionu. Rodiče budou moci v rámci tohoto projektu využívat svépomocných skupin, kde budou sdílet aktivity, strategie řešení a učit se na základě zkušeností ostatních. Tyto skupiny budou sloužit jako zdroj motivace a podpory pro rodiče. Pro děti budou k dispozici preventivní programy zaměřené na snížení předčasných odchodů ze vzdělání. (Výroční zpráva MAS Železnohorský region, 2022)

MAS Železnohorský region se dále věnuje aktivitám v oblasti turismu neboli rozvoji regionu v oblasti lokální ekonomiky a venkovské turistiky. V této oblasti se MAS věnovala podpoře projektu Venkov 21. století, který se soustřeďoval na zvýšení kvality udržitelného cestovního ruchu. Cílem tohoto projektu byla finanční podpora projektů, které využívají spolupráci uvnitř jednotlivých členských států, stejně jako projektů, které se opírají o spolupráci mezi různými územními celky v několika členských státech nebo s třetími zeměmi.

V roce 2011 se MAS Železnohorský region stala členem asociace regionálních značek a zahájila práci na implementaci systému certifikace pro značku ŽELEZNÉ HORY regionální produkt, což přispělo k zvýšení prodeje místních produktů a souvisejících služeb. Také podporuje regionální produkt kraj Pernštejnů.

Železnohorský region aktivně uskutečňuje události zaměřené na sdílení informací a propojení subjektů. Podporuje otevřené diskuse o různých tématech a spolupracuje s Regionální školou obnovy a rozvoje venkova. Pořádá akce jako Dny Železnohorského regionu, konference a vzdělávací semináře, které reflektují aktuální odborné a společenské otázky. MAS podporuje a uskutečňuje projekt Program pro školy v Železnohorském regionu, nebo také univerzitu III. věku a program vzdělávání pro podnikatele.

Železnohorský region vyhlašuje grant na podporu regenerace přírody a krajiny. Jde o malý finanční příspěvek určený výhradně na nákup zeleně, přičemž samotná práce musí být dobrovolná. Cílem aktivity je co nejdříve provést to nejmenší pro přírodu – vysazením stromu nebo keře.

MAS se také zabývá místním akčním plánem vzdělávání např. v OPR Přelouč.

MAS Železnohorský region pracuje a vykonává aktivity i ve spolupráci např. s MAS Region Kunětické hory a Univerzitou Pardubice. Zabývá se také projekty spolupráce a meziobecní spoluprací. V rámci spolupráce byl uskutečněný i projekt putování za poznáním Železnohorského regionu, kdy MAS spolupracovala s Destinační společností Východní Čechy. Nebo také projekt realizace projektů spolupráce. (MAS Železnohorský region, 2024)

Důležité je také zmínit, že MAS Železnohorský region je součástí sítě zdravých měst. NSZM je asociace, která se skládá ze 140 měst, obcí a regionů. Je Platformou pro podporu spolupráce mezi odborníky z oblasti samosprávy a politiky. Zaměřuje se na aktivní zapojení místních obyvatel, škol a podnikatelského sektoru a podporuje strategické plánování místních samospráv a řízení rozvoje prostřednictvím projektového managementu a sledování klíčových ukazatelů. (NSZM, 2024)

4.3.2 MAS Region Kunětické hory

Místní akční skupina Region Kunětické hory vznikla v roce 2005. Projekty jsou prováděny v rámci metody LEADER. MAS Region Kunětické hory působí v Pardubickém kraji, konkrétně v okrese Pardubice. Je tvořena dvěma svazky obcí a zasahuje do venkovských oblastí v blízkosti krajského města Pardubice. Středověký hrad Kunětická hora dominuje krajině a přitahuje mnoho návštěvníků hledajících odpočinek. V blízkosti hradu, ve vesnici Ráby, se nachází Muzeum perníku, které je také sídlem Perníkového hejtmanství. Celé území je propleteno hustou sítí cyklotras a cyklostezek, která stále roste. Turisté mohou využít podrobný turistický informační systém a odpočinková místa po trase. Pro letní osvěžení poskytuje krajina mnoho příležitostí k přírodnímu koupání v místních rybnících. (MAS Region Kunětické hory, 2024)

Obrázek 5: Mapa území MAS Region Kunětické hory

Zdroj: MAS Kunětické hory, 2023

4.3.2.1 Aktivity MAS Region Kunětické hory

Tabulka 2: Aktivity MAS Region Kunětické hory

SCLLD	IROP	OPZ	PRV	OPŽP	MAP	Spolupráce	Regionální produkt
✓	✓	✓	✓			✓	✓
Regionální značky	Podpora vzdělání	Podpora Sport/ŽP	Podpora spol. života	Podpora turismu	NZÚL	Revitalizace památek	Pronájem mobiliáře
✓	✓		✓	✓	✓		

Zdroj: Vlastní zpracování dle (MAS Region Kunětické hory, 2024)

Místní akční skupina Region Kunětické hory v rámci SCLLD využívá programové rámce IROP, PRV a OPZ.

Z operačního programu zaměstnanost bylo do konce roku 2022 realizováno celkem šest projektů, jednalo se o projekty zaměřené na prorodinná opatření, sociální podnikání a zaměstnanost. Z tohoto programu byl financován projekt Komunita pro komunitu. Jedná se o podporu komunitní činnosti ve spolupráci s partnery a za pomoci finančního příspěvku.

Z programového rámce IROP byly realizovány projekty v oblasti dopravy, vzdělávání, sociální podnikání, sociální služby a bezpečnost. Konkrétně se jedná o projekty bezpečné dopravy města Sezemice anebo o digitální vybavení učebny základní školy Dašice.

Z programu pro rozvoj venkova byly zrealizovány projekty zaměřené na investice do zemědělských podniků, zemědělských produktů. Dále projekty na neproduktivní investice v lesích a projekty na podporu rozvoje venkovských oblastí a obnovu vesnic. Z tohoto programu byly financovány i další projekty jako osvětlení v budovách základní a mateřské školy Rokytno, lesní naučná stezka ve Vysoké nad Labem, rekonstrukce podlah v základní škole Staré Ždánice anebo pořízení strojů na sklizeň píce.

Ve spolupráci se sousedními MAS v Pardubickém nebo Královohradeckém kraji se rozvíjejí jednodenní volnočasové aktivity a události. Dále byl uskutečněn i projekt realizace projektů spolupráce na kterém se MAS Region Kunětické hory podílela společně s MAS Železnohorský region, MAS Orlicko, MAS Lanškrouncko a MAS Chrudimsko. Společně s MAS Železnohorský region se aktivně podílela i na projektu Venkov 21. století.

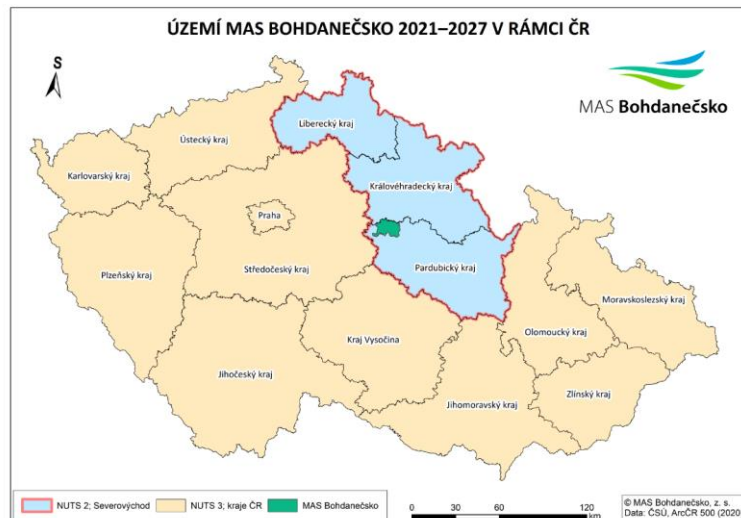
Aktivní podpora je věnována i regionální produkci prostřednictvím aktivit v Kraji Pernštejnů.

MAS Region Kunětické hory se věnuje i projektu Nová zelená úsporám light. V tomto projektu poskytuje odborné poradenství. Cílem tohoto projektu je poskytnout základní úroveň energetického poradenství pro domácnosti ohrožené energetickou chudobou a administrativní podporu klientům při provádění opatření z dotačního programu na zlepšení energetické účinnosti, která povedou k úspoře energie.

MAS Region kunětické hory se aktivně věnuje i projektům jako: sousedské slavnosti, kdy se pořádají trhy a prezentují se aktivity. Projekt Naučná stezka Regionem Kunětické hory, kde jsou v areálu perníkové chaloupky vystaveny informační panely s kvízovými otázkami a obrázky. (MAS Region Kunětické hory výroční zpráva, 2022)

4.3.3 MAS Bohdanečsko

Místní akční skupina Bohdanečsko vznikla v roce 2012, a to za účelem spolupráce v rámci rozvoje regionu. MAS Bohdanečsko je neziskovou organizací, která uplatňuje metodu LEADER. Metoda LEADER má za cíl zapojit do procesu rozhodování o rozvoji regionu ty, kteří v daném území žijí a mají hlubší povědomí o jeho potřebách. Členská základna MAS Bohdanečsko zahrnuje zástupce obcí, podnikatelské subjekty a neziskové organizace. Fungování je založeno na úzké spolupráci mezi veřejným, soukromým a neziskovým sektorem. MAS Bohdanečsko se rozkládá v úrodné Polabské nížině, v severozápadní části Pardubického kraje. Toto území zahrnuje 28 obcí s téměř 15 tisíci obyvateli. Přirozeným středem této oblasti a sídlem MAS je město Lázně Bohdaneč. (MAS Bohdanečsko, 2024)

Obrázek 6: Mapa území MAS Bohdanečsko

Zdroj: MAS Bohdanečsko, 2020

4.3.3.1 Aktivity MAS Bohdanečsko

Tabulka 3: Aktivity MAS Bohdanečsko

SCLLD	IROP	OPZ	PRV	OPŽP	MAP	Spolupráce	Regionální produkt
✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Regionální značky	Podpora vzdělání	Podpora ŽP/sport	Podpora spol. života	Podpora turismu	NZÚL	Revitalizace památek	Pronájem mobiliáře
✓	✓	✓	✓	✓	✓		

Zdroj: Vlastní zpracování dle (MAS Bohdanečsko, 2024)

Místní akční skupina Bohdanečsko v rámci realizace SCLLD čerpá tyto programové rámce: IROP, OPZ a PRV. Připravují se podklady k budoucí realizaci OP TAK.

Z operačního programu zaměstnanost budou finance vynaloženy zejména na posílení sociální práce na území MAS a práci s komunitou, rozvoj svépomoci a mezigenerační výpomoci, spolupráci s místními spolky, které pracují s dětmi a spolupráce se školami.

MAS Bohdanečsko aktivně realizuje animaci škol neboli poskytování administrativní podpory mateřským a základním školám při podávání žádostí o dotace.

Byl realizován projekt s názvem Podpora rozvoje cestovního ruchu a regionální produkce v území MAS Bohdanečsko. Tento projekt byl financovaný z PRV. Projekt byl rozdělen na dvě části. V první části projektu byla vypracována Koncepce udržitelného rozvoje cestovního ruchu v oblasti Bohdanečsko. Při tvorbě této koncepce spolupracovala Místní akční skupina se

starosty obcí, dalšími aktéry cestovního ruchu v regionu MAS, odborníky a experty v daném odvětví. Projekt zahrnoval pořízení sady fotografií z regionu, které zahrnovaly přírodní scenérie, makrofotografie a záběry z dronu. Tyto fotografie byly následně využity pro propagaci regionu prostřednictvím tiskovin, webových stránek, informačních tabulí a dalších aktivit podporujících jeho propagaci. Druhá část projektu byla věnovaná podpoře regionální produkce pod regionální značkou Kraj Pernštejnů a regionu Kraj Pernštejnů. Tato část projektu byla ve spolupráci s MAS Region Kunětické hory a MAS Holicko. Byly vydávány katalogy produktů a noviny v regionu Kraj Pernštejnů.

MAS se zapojila i do projektu Nová zelená usporám light. Bude poskytovat bezplatné poradenství a konzultace zájemcům týkající se dotací a pomáhat jim s přípravou a podáním žádosti.

Z Programového rámce IROP byl financován projekt Provoz a animace MAS Bohdanečsko.

MAS Bohdanečsko také organizovala cykloorientační závod „FRČÍ TO“. Cílem závodu je nejen propagovat region jako atraktivní destinaci pro cyklistiku a odhalovat skrytá, přesto krásná místa, ale také podporovat místní producenty.

MAS také zpracovává místní akční plány. Konkrétně MAP rozvoje vzdělávání. Cílem je posílit kvalitu vzdělávání na úrovni mateřských a základních škol, podporovat spolupráci mezi zřizovateli, školami a dalšími účastníky v oblasti vzdělávání.

MAS spolupracuje i s komunitním uprchlickým centrem Kalyna. Cílem je podpora sociálního začleňování osob z Ukrajiny. Jedná se o poskytování podpory osobám a skupinám, které jsou zranitelné kvůli svému odlišnému sociokulturnímu prostředí a které přišly na území České republiky v reakci na bezpečnostní situaci na Ukrajině.

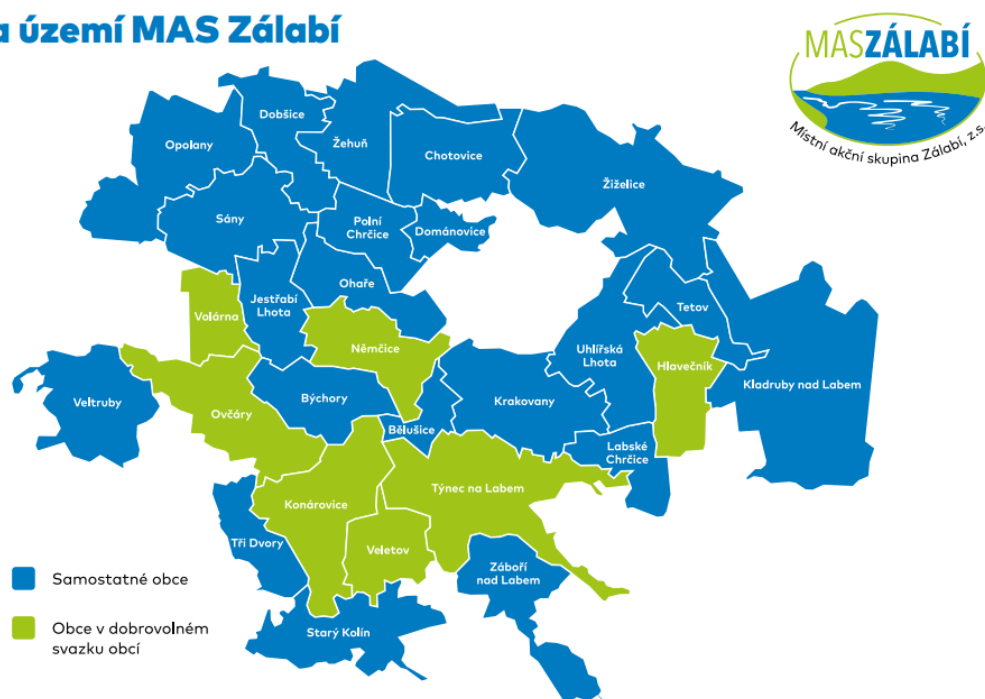
MAS Bohdanečsko také pracovalo na projektu rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Pardubicko. V rámci webu a sociálních sítí se snaží veřejnost informovat o turistických cílech a zajímavých místech v oblasti.

MAS se také podílí na pořádání dětských dnů, traktoriád nebo dožínků ve své oblasti. (MAS Bohdanečsko výroční zpráva, 2022)

4.3.4 Místní akční skupina Zálabí

Místní akční skupina Zálabí vznikla v roce 2006. MAS Zálabí spojuje zástupce obcí, neziskových organizací, firem a malých podnikatelů aktivních na území Kolínska. Jejich hlavním cílem je optimalizovat využívání finančních prostředků z národních i evropských zdrojů a koordinovat společné projekty v regionu. Místní akční skupina Zálabí sdružuje 2 mikroregiony, 14 samostatných obcí, 14 neziskových organizací, 7 podnikatelských subjektů a 4 zemědělské podniky. Území MAS Zálabí je turisticky velmi lákavé díky své hluboké historii. Většina obcí v tomto regionu byla založena v období od 10. do 13. století, a mnohá místa zde ukrývají stopy osidlování, včetně stop z keltského období. Území MAS Zálabí se nachází na rozloze 28 obcí s přibližně 17 000 obyvateli. (MAS Zálabí, 2021)

Mapa území MAS Zálabí

Obrázek 7: Mapa území MAS Zálabí

Zdroj: MAS Zálabí, 2019

4.3.4.1 Aktivity MAS Zálabí

Tabulka 4: Aktivity MAS Zálabí

SCLLD	IROP	OPZ	PRV	OPŽP	MAP	Spolupráce	Regionální produkt
✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Regionální značka	Podpora vzdělání	Podpora ŽP/sport	Podpora spol. života	Podpora turismu	NZÚL	Revitalizace památek	Pronájem mobiliáře
✓	✓	✓	✓		✓		✓

Zdroj: Vlastní zpracování dle (MAS Zálabí, 2024)

Místní akční skupina Zálabí v rámci SCLLD realizuje programové rámce OPZ, PRV a IROP.

MAS provádí animaci škol a školských zařízení. Služba animace obsahuje sledování dotačních možností. Jde o spolupráci na MAP vzdělávání v ORP Kolín.

MAP vzdělávání na Kolínsku, je realizován ve spolupráci s městem Kolín a MAS Podlipansko. Zaměřuje se na aktivity jako je MAP workshop se specialisty, kavárna pro učitele, výjezdní setkání pedagogů, den pro děti a rodiče. Dalšími realizovanými aktivitami byla i letní škola pro pedagogy, angličtina s rodilým mluvčím, knihy pro základní i mateřské školy, mentoring na školách, matematické semináře atd.

MAS Zálabí také zapůjčuje svůj mobiliář, který je zaplacen z dotací od středočeského kraje. Součástí mobiliáře je nůžkový párty stan s příslušenstvím, naftové topidlo s odvodem spalin pro vyhřívání stanu a několik prodejních stánků. Mobiliář je využíván na různých společenských akcích na území MAS. Je zapůjčován zdarma všem členům MAS, a díky tomu dochází k podporování komunitních aktivit, ale také k podpoře cestovního ruchu.

MAS velmi podporuje společenský život různými akcemi např. svátky Labe (sportovní i kulturní vyžití), jarní a podzimní slavnosti (trhy, koncert, vystoupení), bleší trh, advent atd. MAS se snaží všechny akce propagovat na webu, sociálních sítích nebo rozdáváním letáčků.

MAS Zálabí podporuje regionální produkci, a to Polabí regionální produkt, který má regionální značku.

MAS se zapojila i do programu Nová zelená úsporám light. Provádějí přípravu a pomoc se zpracováním žádostí o dotaci pro žadatele. (MAS Zálabí výroční zpráva, 2022)

MAS Zálabí se podílela na projektu Za poklady venkova. Jedná se o mezinárodní projekt spolupráce. Cílem je podpora regionálních producentů a posilování kulturního dění. Mezi další

priority patří i zvýšení zájmu o tradiční řemesla a podpora cestovního ruchu v regionu. Ve spolupráci s jednotlivými mateřskými školkami a dobrovolníky, MAS již několikrát realizovala projekt Putovní olympiáda mateřských škol – sportování nejen pro radost. Při této akci si zasportovali děti společně s rodiči.

Z programu OPZ je financováno např. pravidelné cvičení se seniory v komunitním centru a komunitní kavárna pro seniory.

Z programu IROP jsou financovány a podporovány dobrovolní hasiči. Kdy jim je např. umožněna rekonstrukce požární zbrojnice, pořízení požární techniky nebo vybudování nových umělých vodních nádrží v obcích. (MAS Zálabí, 2024)

4.3.5 MAS Podlipansko

Místní akční skupina Podlipansko aktivně ochraňuje a propaguje hodnoty svého regionu od roku 2006. Prostřednictvím svých projektů a akcí přispívá k zlepšení životního prostředí v regionu a hledá nejlepší řešení společných problémů. Jejím cílem je vytvářet prostředí, kde se obyvatelé Podlipanska i návštěvníci cítí jako doma. Tato snaha je podporována jak evropskými, tak národními dotacemi, stejně jako vlastními příspěvky z doplňkových aktivit. MAS Podlipansko se nachází na východní části Středočeského kraje, a to v okresech Kolín, Nymburk a Praha-Východ.

Obrázek 8: Mapa území MAS Podlipansko

Zdroj: MAS Podlipansko, 2020

4.3.5.1 Aktivity MAS Podlipansko

Tabulka 5: Aktivity MAS Podlipansko

SCLLD	IROP	OPZ	PRV	OPŽP	MAP	Spolupráce	Regionální produkt
✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Regionální značky	Podpora vzdělání	Podpora ŽP/sport	Podpora spol. života	Podpora turismu	NZÚL	Revitalizace památek	Pronájem mobiliáře
✓	✓	✓	✓				✓

Zdroj: Vlastní zpracování dle (MAS Podlipansko, 2024)

MAS Podlipansko v rámci SCLLD realizuje programové rámce IROP, OPZ a PRV.

Z IROP byly finance čerpány na projekt venkovní učebny pro základní školu v Nové Vsi I., projekt odborné učebny v Zásrukách, učebna pro přírodní vědy v Nymburce, projekt stezky Ratenice-Pečky (cyklotrasa), projekt rekonstrukce chodníků v Chotuticích atd.

Z programu rozvoje venkova byly podpořeny projekty obnova dobové hrncířské dílny v novém muzeu keramiky, pořádání společenských a kulturních akcí na propagaci místní výroby, výměna střešních oken knihovny v Pečkách, výbava do knihovny, podpoření rodinného lihovaru atd.

Za zmínění stojí také projekty jako: rekonstrukce koupelen a toalet v mateřské školce Bečváry, nákup velkého mobilního kurníku pro místní zemědělce v Horních Krutech, modernizace zemědělského podniku v Krychnově atd.

Z operačního programu zaměstnanost byly finance využity na sociální práce, zaměstnanost a prorodinná opatření.

MAS Podlipansko také realizuje projekt animace škol a školských zařízení. Školení pro vedení škol v oblasti podávání žádostí na realizaci projektů. Dále realizuje i MAP rozvoje vzdělávání např. v OPR Nymburk a ORP Kolín. Cílem MAP vzdělávání je vytvořit inspirativní prostředí pro interakci mezi asistenty, učiteli, školským vedením, zřizovateli a dalšími účastníky formálního i neformálního vzdělávání. Klíčovým je také zapojení široké veřejnosti, zejména rodičů. Dále Místní akční plán zajišťuje organizaci setkání s odborníky pro členy pracovních skupin, školní vedení a další zájemce např. pedagogy. Pravidelně se konají besedy pro rodiče na téma výchovy a vzdělávání s odborníky. Realizační tým MAP neustále sleduje potřeby škol a poskytuje jim podporu při strategickém plánování. Na MAP pro ORP Kolín spolupracuje s MAS Zálábí a městem Kolín.

MAS také podporuje neziskové organizace, kdy jim pomáhají získat finanční podporu na neformální vzdělání. Tento projekt se jmenuje „Podpora neziskových organizací ve středních Čechách“.

Mezi další projekty patří podpora regionální produkce. MAS Podlipansko je koordinátorem regionální značky „Polabí regionální produkt“. Regionální značka se uděluje výrobcům v různých oblastech např. řemeslné produkty (ze dřeva, skla, keramiky atd.), potraviny a zemědělské produkty, šperky, léčivé bylinné výrobky atd.

MAS Podlipansko je členem Paktu starostů a primátorů pro udržitelnou energii a klima. MAS v rámci tohoto sdružení mohlo zažádat o podporu projektu „Pakt starostů Podlipanska pro klima a energii“. Hlavním cílem tohoto projektu je zpracování akčního plánu pro udržitelnou energii a klima v Podlipansku.

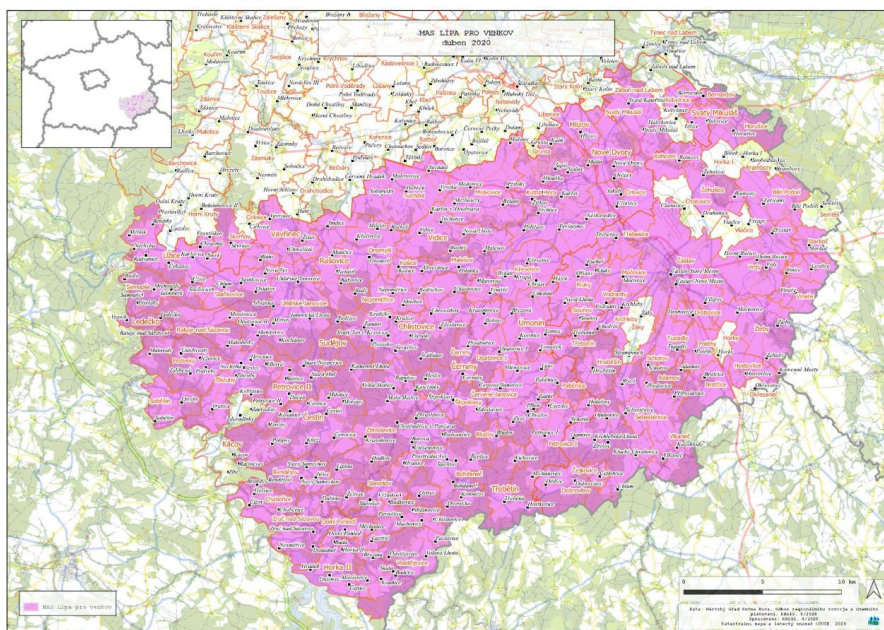
MAS také pronajímá svůj mobiliář. Součástí mobiliáře jsou dva party stany, 8 pivních setů a 15 prodejních stánků.

MAS Podlipansko přispívá ke sportu, kdy podpořili místní mažoretky a pomohli jim uspořádat příměstský tábor. Přispěla také ke koupi nového vybavení pro sportovní spolek bojových sportů a na putovní pohádkovou cestu pro děti ve městě Kouřim.

V rámci podpory životního prostředí se na Podlipansku zapojilo do akce „Uklidme svět“. Do této akce se zapojilo přes 420 dobrovolníků, a uklízelo se v celkem 26 obcích. (Výroční zpráva MAS Podlipansko, 2022)

4.3.6 MAS Lípa pro venkov

Místní akční skupina Lípa pro venkov byla založena v roce 2006. Lípa pro venkov zveřejňuje výzvy k podání žádostí o dotace v různých oblastech činností a poskytuje konzultace, spravuje administrativu a provádí hodnocení a výběr projektů pro financování. Tato organizace spojuje obce a jejich zástupce, podnikatele, neziskové organizace a další obyvatele. MAS se rozprostírá na území od břehů řeky Sázavy až po svahy Železných hor. V současné době má působnost v 79 obcích Kutnohorského okresu. Jedná se o území, na kterém žije cca 72 tisíc obyvatel. (MAS Lípa pro venkov, 2024)

Obrázek 9: Mapa území MAS Lípa pro venkov

Zdroj: MAS Lípa pro venkov, 2020

4.3.6.1 Aktivity MAS Lípa pro venkov

Tabulka 6: Aktivity MAS Lípa pro venkov

SCLLD	IROP	OPZ	PRV	OPŽR	MAP	Spolupráce	Regionální produkt
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Regionální značky	Podpora vzdělání	Podpora ŽP/sport	Podpora spol. života	Podpora turismu	NZÚL	Revitalizace památek	Pronájem mobiliáře
✓	✓	✓	✓	✓		✓	

Zdroj: Vlastní zpracování dle (MAS Lípa pro venkov, 2024)

Místní akční skupina Lípa pro venkov v rámci realizace SCLLD využívá programové rámce IROP, OPZ, PRV a OPŽP.

Z programu rozvoje venkova byly podpořeny projekty jako je nákup automobilu pro klempířské, pokrývačské a elektroinstalační služby a nákup smykového nakladače pro místní zemědělskou firmu.

Z programového rámce IROP byl podpořen projekt v oblasti kulturních památek. Jednalo se o výměnu střešní krytiny apsidy na kostele sv. Jakuba v Církvici.

MAS pořádá pracovní workshopy „Snídaně se starosty“. V rámci workshopu se jednalo o možných energetických úsporách a byly předloženy informace o čerpání výzev MAS a informace o Fondu obnovy venkova.

MAS Lípa pro venkov také zpracovává MAP vzdělávání pro ORP Čáslav a ORP Kutná Hora. Primárním záměrem projektů je posílení mateřských a základních škol a též organizací zabývajících se neformálním a zájmovým vzděláváním (základní umělecké školy, kroužky atd.). MAS podporuje vzájemné síťování, pořádá workshopy, semináře anebo exkurze pro cílové skupiny.

MAS podporuje i sportovní a kulturní události jako: dětský den s hasiči (sportovní akce pro děti, které se zaměřuje na požární ochranu), florbal na základní škole (nákup florbalového vybavení), dětské rybářské závody, sobotní odpoledne s divadlem, dětský karneval, sportovní den, hudební produkce pro starší a pokročilé, letní kino, sousedské posezení (akce pro seniory a zdravotně handicapované), výlet pro děti do zoologické zahrady atd.

Dalšími podpořenými akcemi byly krajské dožínky a vinobraní na Kačíně. Tyto akce propojily lokální producenty, ti tak mohli prezentovat své výrobky. MAS měla na těchto akcích svůj stánek, kde se mohla propagovat.

MAS Lípa pro venkov se podílela ve spolupráci s Mikroregionem Čáslavsko a spolkem Kutnohorských podnikatelů na vzniku regionální značky „Kutnohorsko regionální produkt“. V roce 2022 MAS tuto značku plně odkoupila a stala se regionálním koordinátorem.

MAS je partnerem projektu „Eduzměna nadační fond“. Eduzměna pomáhá školám se žádostmi o dotace. Bylo podpořeno propojování učitelů a snaha o větší otevřenost škol pro okolí, a hlavně rodiny dětí.

MAS Lípa pro venkov je také členem turistické oblasti Kutnohorsko a Kolínsko. Koná zde činnost destinačního managementu pro Kutnohorsko. Turistická oblast vznikla s účelem koordinovat aktivity v oblasti cestovního ruchu a propagovat marketingové úsilí území nacházejícího se na východě Středočeského kraje. Vytvoření této destinace bylo výsledkem dohody tří hlavních měst v regionu, Kolína, Kutné Hory a Čáslavi. A to ve spolupráci s místními akčními skupinami Lípa pro venkov a Podlipansko, a také s Mikroregionem Čáslavsko.

MAS se podílí i na projektu „Ukličme Česko (Kutnohorsko)“. Tento projekt se zaměřuje na úklid území Čáslavska a Kutnohorska. (MAS Lípa pro venkov výroční zpráva, 2022)

4.4 Řízené rozhovory

V rámci výzkumu k naplnění cíle bakalářské práce byly provedeny tři řízené rozhovory s členkami místních akčních skupin a členkou národní sítě MAS. U řízených rozhovorů byly stěžejní 4 otázky:

- Vytlačily aktivity spojené s CLLD původní aktivity MAS?
- Co si myslíte, že by mělo být stěžejní pro práci MAS v regionu?
- Jaké jsou další možnosti rozvoje MAS?
- Jaké jsou činnosti a oblasti aktivity MAS?

V rámci první otázky respondentky odpověděly takto: Dvě odpověděly, že aktivity vytlačené nebyly. Pouze je činností v rámci administrace více a jsou složitější. Ale záleží na každé Místní akční skupině, kolik si toho vezme na práci. Třetí respondentka odpověděla, že původní aktivity byly vytlačené. Administrace prý zabírá mnoho času, což vytlačilo menší aktivity.

V rámci druhé otázky bylo zodpovězeno takto: Všechny respondentky se shodly, že stěžejní by měla být spolupráce. Dále jako za stěžejní považují perfektně realizovat CLLD, propojovat aktivní lídry v území, prezentovat příklady dobré praxe, integrovat projekty různých aktérů, připravovat inovativní projekty, realizovat jednání různých zájmových skupin a v neposlední řadě propagovat svůj region.

V rámci třetí otázky jedna z respondentek odpověděla takto: V současné době probíhají intenzivní jednání k zavedení metody LEADER, do měst na 25 tisíc obyvatel tzv. CLLD U – LEADER URBAN. Což jistě bude velice zajímavé a přínosné. Zájem o zapojení projevil již 9 měst nad 25 tisíc obyvatel.

Dále by MAS měly být hlavním potenciálem rozvoje tzv. občanské společnosti. Skloubením činností v různých oblastech dokážou společnosti přinést taková řešení, která budou solidární, inovativní a vlastně tím i progresivní a reálná.

Druhá respondentka odpověděla, že jako další možnost rozvoje vidí rozšíření území MAS, nebo rozšíření o spolky a rozvoj dalších projektů v různých oblastech. Např. v oblastech cestovního ruchu, zapojení do nového programu Erasmus+ pro MAS, který podporuje spolupráci, mobilitu a hlavně vzdělání.

U poslední otázky byly odpovědi takové: Jako hlavní činnost MAS je brána realizace SCLLD. V rámci administrativy si tedy každá MAS určuje další položky jako je IROP, OPZ, OP ŽP, OP TAK atd. Z těchto programových rámců čerpá dotace neboli finanční podporu na realizaci

projektů. Mimo realizaci CLLD si každá MAS může realizovat i jiné projekty kterými mohou být např. realizace místních akčních plánů (akční plánování pro regionální školství), poradenství v rámci projektu Nové zelená úsporám light (NZÚL), půjčování mobiliáře, revitalizace památek, podpora životního prostředí, Podpora lokálních produktů, regionální asociace značek, pořádání workshopů pro veřejnost, nebo konkrétní skupiny atd.

4.5 Shrnutí

Tabulka 7: Aktivity všech vybraných MAS

	SCLLD	IROP	OPZ	PRV	OPŽR	MAP	Spolupráce	Regionální produkt	Regionální značky	Podpora vzdělání	Podpora ŽP/sport	Podpora spol. života	Podpora turismu	NZÚL	Revitalizace památek	Pronájem mobiliáře
MAS Železnohorský region	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
MAS Region Kunětické hory	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		
MAS Bohdanečsko	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
MAS Zálabí	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓
MAS Podlipansko	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓
MAS Lípa pro venkov	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	

Zdroj: Vlastní zpracování

Na počátku výzkumu této bakalářské práce byla stanovena hypotéza: Původní aktivity MAS byly vytlačeny aktivitami a činnostmi spojenými s implementací CLLD. Tato hypotéza nebyla potvrzena, protože dvě ze tří respondentek u řízených rozhovorů odpověděly, že původní

aktivity vytlačeny nebyly. Je pouze více administrace, která je složitější, ale jinak se věnují nadále stejným nebo podobným aktivitám, které se jen rozšířily. Jedna respondentka odpověděla, že původní aktivity byly vytlačeny, protože administrace zabírá moc času a tím pádem nezbývá čas na menší aktivity.

Je na každé MAS, kolik si toho vezme na práci, nemusí v rámci SCLLD přijímat všechny programové rámce jako je IROP, OPZ, PRV, OP TAK a OPŽP. Jedna respondentka v rámci řízeného rozhovoru odpověděla, že v příštím programovém období už nebudou přijímat operační program zaměstnanost, protože to pro ně nemá skoro žádný význam a mají více práce.

V rámci řízených rozhovorů byly zodpovězeny ještě tři další otázky. První otázkou bylo, co by mělo být stěžejní pro práci MAS v regionu? Druhou otázkou bylo, jaké jsou další možnosti rozvoje MAS? A poslední otázkou bylo, jaké jsou činnosti a aktivity MAS? Odpovědi na tyto otázky poskytly informace, které pomohly k vypracování analýzy aktivit a činností vybraných MAS.

K analýze aktivit a činností bylo vybráno šest místních akčních skupin v rámci Středočeského a Pardubického kraje. Byly vybrány menší i větší MAS, aby byl vidět rozdíl v počtu provozovaných aktivit. Mezi větší MAS se řadí Železnohorský region a Lípa pro venkov. Mezi menší Region Kunětické hory, Bohdanečsko, Zálabí a Podlipansko. První byly vybrány aktivity vykonávané administrací. Každá MAS musí vykonávat administraci, bez toho nemůže fungovat. Je tedy důležité vypracovávat strategii komunitně vedeného místního rozvoje. Do této strategie s každá MAS volí programové rámce. Všechny z vybraných MAS mají ve své strategii tyto rámce: IROP, OPZ a PRV. Pouze dvě MAS mají navíc ještě operační program životního prostředí. Z integrovaného regionálního operačního programu, MAS financují např. rekonstrukci chodníků, revitalizaci památek, projekty dopravy, provoz a animace MAS a rekonstrukce škol a školních učeben. MAS operační program zaměstnanost využívají k podpoře projektů, které se zabývají charitativní činností, sociální prací nebo prorodinnými opatřeními. Z programu rozvoje venkova se nejvíce investuje do zemědělských podniků a produktů.

Dále každá MAS může vytvářet místní akční plány, které se většinou vytvářejí ve spolupráci s jinou MAS nebo městem. Z vybraných MAS, pouze jedna nevytváří místní akční plán. MAP se zabývá zejména vzděláváním, kdy je cílem posílit kvalitu vzdělávání ve školách a podporovat spolupráce mezi školami. Např. MAS Zálabí spolupracuje na MAP s městem Kolín a MAS Podlipansko, kdy se zaměřují také na workshopy se specialisty, setkávání pedagogů, angličtinu s rodilými mluvčími a na pořádání letní školy pro pedagogy.

Na MAP se tedy váže i další aktivita, kterou je spolupráce. Každá MAS na něčem nebo s někým spolupracuje. MAS se ve spolupráci může podílet na vzniku nových projektů nebo také na vzniku regionální značky. Např. MAS Lípa pro venkov ve spolupráci s Mikroregionem Čáslavsko a spolkem Kutnohorských podnikatelů podílela na vzniku regionální značky „Kutnohorsko regionální produkt“. Každá ze zkoumaných MAS se podílí na podpoře regionálních produktů nebo regionálních značek. MAS Železnohorský region je přímo členem asociace regionálních značek, kdy aktivně podporují „Železné hory regionální produkt“. MAS Podlipansko je koordinátorem regionální značky „Polabí regionální produkt“.

Projektu Nová zelená úsporám light se věnuje pouze polovina z vybraných MAS. V tomto projektu se věnují odbornému poradenství za cílem poskytnout základní úroveň energetického poradenství pro domácnosti ohrožené energetickou chudobou. MAS poskytují konzultace zájemcům, týkající se dotací a pomáhat jim s přípravou a podáním žádosti.

Místní akční skupiny se také zajímají o společenský život v regionu a pořádají různé akce. Každá ze zkoumaných MAS nějakým způsobem podporuje společenský život. Např. MAS Region Kunětické hory pořádá sousedské slavnosti, kdy se pořádají trhy a prezentuje se tak regionální produkt. MAS Bohdanečsko zase pořádá spíše menší akce, jako je traktoriáda nebo dětské dny. MAS Zálabí se celkově na podpoře společenského života velmi angažuje. Pořádají se různé jarní a podzimní slavnosti, svátky Labe, dětské rybářské dny atd., kde je jak kulturní, tak sportovní vyžití. MAS Lípa pro venkov také podporuje kulturní a sportovní akce pořádané na jejím území. Nejznámější a dlouhodobě podporovanou akcí je vinobraní. Na této akci má MAS i svůj stánek, kde se může propagovat.

V rámci podpory cestovního ruchu a turismu se zapojují čtyři ze všech vybraných MAS. V této oblasti se Místní akční skupina Železnohorský region a MAS Region Kunětické hory společně s dalšími třemi MAS v ČR podíleli na projektu Venkov 21. století. Tento projekt byl zaměřený na zvýšení kvality udržitelného cestovního ruchu. MAS Region Kunětické hory také propaguje Pardubicko, tedy oblast Kunětické hory, kde se nachází perníková chaloupka a okolí ní naučná stezka. MAS Bohdanečsko zase realizovala projekt rozvoje cestovního ruchu a regionální produkce na jejím území. Tento projekt byl zaměřen na pořízení fotografií a záběrů z dronu, které potom byly využity k propagaci MAS Bohdanečsko a daného regionu. MAS Lípa pro venkov je členem turistické oblasti Kolínsko a Kutnohorsko. Tato turistická oblast vznikla za účelem koordinovat činnosti v oblasti cestovního ruchu a propagovat své území.

V oblasti životního prostředí se MAS Železnohorský region vyhlašuje grant na podporu a regeneraci přírody. Finanční příspěvek je využit na nákup zeleně, která je následně vysázená dobrovolníky. MAS Podlipansko a MAS Lípa pro venkov se podílí na projektech jako „Uklidme svět“ nebo „Uklidme Kutnohorsko“. Kdy se v rámci tohoto projektu sejde řada dobrovolníků a ti poté uklízejí území MAS.

Oblast sportu je také podporována místními akčními skupinami. Sport se podporuje uspořádáním akcí zaměřených na sportovní aktivity jako např. dětské dny s hasiči, kdy si děti vyzkouší požární sport. MAS Zálabí podporuje pohyb např. pravidelným cvičením se seniory. Sport se také podporuje i nákupem vybavení do škol a kroužků, kdy se např. nakoupí florbalové vybavení. MAS Podlipansko také uspořádala tábor pro místní mažoretky.

MAS Zálabí a MAS Podlipansko také zapůjčují svůj mobiliář (prodejní stánky, párty stany, pivní sety). Mobiliář se zapůjčuje zdarma všem členům MAS a je využíván na různých kulturních a sportovních akcích.

Každá MAS se tedy věnuje aktivitám a činnostem, který se jim zamlouvají, nebo na které mají čas, finanční prostředky a dostatek zaměstnanců nebo dobrovolníků. Analýzou aktivit bylo zjištěno, že každá MAS se opravdu věnuje velmi podobným aktivitám. Akorát některým se věnují více a některým méně.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnotit roli místních akčních skupin v rozvoji vybraných regionů. Provedení analýzy fungování vybraných místních akčních skupin se zaměřením na typy aktivit, které vyvíjejí ve svém regionu. Vyhodnocení, zda povinnosti, které byly na MAS převedeny v rámci administrace nástrojů státní regionální politiky, nevytlačily činnosti, které původně vykonávaly.

V první části této práce byly vysvětleny pojmy, které úzce souvisí s tématem této bakalářské práce. Mezi tyto pojmy se řadí region a vše s ním související, jako je regionální rozvoj a regionální politika. Na tyto pojmy bylo navázáno tématem udržitelného rozvoje, s nímž byly osvětleny i výrazy jako komunitně vedený místní rozvoj a metoda LEADER. Na závěr první kapitoly byly popsány místní akční skupiny, od jejich vzniku a funkce až po jejich financování.

V druhé části práce byla stanovena metodika výzkumu, ve které byla stanovena hypotéza: Původní aktivity MAS byly vytlačeny aktivitami a činnostmi spojenými s implementací CLLD. K zodpovězení této hypotézy, byly uskutečněny tři řízené rozhovory se zástupkyněmi MAS. Ze získaných informací v rámci rozhovorů lze konstatovat, že hypotéza nebyla potvrzena.

V této části práce byla provedena i analýza aktivit a činností vykonávaných místními akčními skupinami. K této analýze bylo vybráno šest MAS. V rámci Středočeského kraje byly vybrány MAS Zálabí, MAS Podlipansko a MAS Lípa pro venkov, která je také největší z těchto třech. Z Pardubického kraje byly vybrány MAS Železnohorský region, MAS region Kunětické hory a MAS Bohdanečsko. Bylo zjištěno, že každá MAS se věnuje skoro stejným aktivitám, akorát záleží na velikosti MAS, počtu zaměstnanců a času, jelikož hodně času zabírá vykonávání administrativy, která se týká strategie komunitně vedeného místního rozvoje.

Všechny z vybraných MAS realizují SCLLD, jelikož je to jejich povinnost. Do této strategie si každá MAS vybírá programové rámce, jako je PRV, OPZ a IROP. Tyto rámce využívá každá ze zkoumaných MAS, pouze dvě mají navíc ještě OP ŽP. Za velmi rozvinutou činnost lze uvést, zpracovávání místních akčních plánů, a to zejména v oblasti vzdělávání. Každá MAS si poté sama určuje, jaké bude podporovat a uskutečňovat projekty. Každá z vybraných MAS podporuje regionální produkty, některé MAS jsou i přímo členy asociace regionálních značek, které se podílejí na značce regionálních produktů. Mezi další projekty a aktivity, které byly porovnávány patří podpora sportu, životního prostředí, vzdělávání, společenských událostí a cestovního ruchu. Tyto projekty každá MAS vykonává v jiné míře, nebo některé nevykonává vůbec, jelikož na to nemají čas nebo finance a dostatek zaměstnanců.

Doporučením pro všechny místní akční skupiny je, aby nadále rozvíjely své aktivity a činnosti, i v nových oblastech. Nadále mezi sebou spolupracovaly a posouvaly se tak vpřed, protože aktivity v nových oblastech nebo spolupráce pomáhají k reprezentaci MAS. Pokud se zavede metoda LEADER URBAN, tedy zavedení MAS do měst s více jak 25 tisíci obyvateli, poskytně to nové obzory a možná se MAS dostanou více do podvědomí lidí. V dnešní době stále o místních akčních skupinách moc lidí neví, nebo třeba nevědí co dělají a čím se zabývají, proto by se měli MAS nadále více prezentovat.

POUŽITÁ LITERATURA

ADAMČÍK, Stanislav. *Zdroje teorie regionální politiky a regionálního rozvoje*. 1997. Vysoká škola báňská. ISBN 9788070784327.

AGENTURA PRO PODNIKÁNÍ A INOVACE. *OP TAK*. Online. Dostupné z: <https://www.agentura-api.org/cs/op-tak/>. [cit. 2024-04-17].

BARTONĚK, Josef. *Regionální rozvoj*. Online. Rok v obci. Dostupné z: <https://www.rokvobci.cz/zpravy-redaktoru/detail/769-21-regionalni-rozvoj/>. [cit. 2024-02-27].

BINEK, J. a kol. *Místní akční skupiny: leadeři venkova?*. V Brně: Mendelova univerzita, 2020. ISBN 978-80-7509-755-2.

BLAŽEK, Jiří a UHLÍŘ, David. *Teorie regionálního rozvoje*. 2020. Karolinum. ISBN 978-80-246-1974-3.

BLAŽEK, Jiří a UHLÍŘ, David. *Teorie regionálního rozvoje*. Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.

BLAŽEK, Jiří. *Teorie regionálního vývoje: je na obzoru nové paradigma či jde o pohyb v kruhu?* Geografie-Sborník ČGS, č.3/1999, str. 141-159.

CENIA. *Místní agenda 21*. Online. Dostupné z: <https://www.cenia.cz/spolecenska-odpovednost/ma21/>. [cit. 2024-03-27].

CENTRUM PROJEKTŮ KVALITY A ROZVOJE. *Strategické řízení a plánování*. Online. Dostupné z: <https://www.acsa.cz/verejnost/sluzby/podle-temat/strategicke-planovani/>. [cit. 2024-02-27].

ČEPELKA, Oldřich, 2008. *Místní akční skupiny v roce pět*.

DOTACE EU. *Komunitně vedený místní rozvoj*. Online. 2024. Dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/k/komunitne-vedeny-mistni-rozvoj-\(community-led-local-development\).aspx](https://www.dotaceeu.cz/cs/informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/k/komunitne-vedeny-mistni-rozvoj-(community-led-local-development).aspx). [cit. 2024-04-14].

DOTACE EU. *Metoda LEADER*. Online. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/ostatni/dulezite/slovník-pojmu/l/leader>. [cit. 2024-03-27].

DOTACE EU. *OP TP*. Online. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/microsites/optechnicka-pomoc/optp-2021-2027>. [cit. 2024-04-17].

DUŠEK, Jiří. *Vybrané aspekty regionálního rozvoje*. 2021. Vysoká škola evropských a regionálních studií, České Budějovice. ISBN 9788075560827.

FINANCOVÁNO EVROPSKOU UNIÍ. *Operační program zaměstnanost*. Online. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/opz-plus>. [cit. 2024-04-17].

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 1999. ISBN 80-7179-255-1.

- INFORMAČNÍ SYSTÉM MÍSTNÍ AGENDY 21. Online. 2017. Dostupné z: <https://ma21.cenia.cz/cs-cz/%c3%bavod.aspx>. [cit. 2024-03-27].
- Informační web územního plánování*. Online. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/>. [cit. 2024-03-19].
- IROP DOTACE. Online. Dostupné z: <https://www.dotace-irop.cz/about>. [cit. 2024-04-17].
- IVANIČKA, Koloman. *Základy teorie a metodologie socioekonomické geografie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1983.
- JEŽEK, J. a kol. *Strategické plánování obcí, měst a regionů. Vybrané problémy, výzvy a možnosti řešení*. 2015. ISBN 978-80-7552-263-4.
- KAPLÁNEK, Michal. *Animace*. Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0565-4.
- KERN, Jiří. *Teoretická a metodologická báze regionální politiky*. 1997. Ostrava: VŠB-technická univerzita, ekonomická fakulta. ISBN 80-7078-524-1.
- KŘÍŽ, Radko a kol. *Udržitelný rozvoj a veřejná správa*. GEORG Žilina, 2013. ISBN 9788081540479.
- MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. Praha, 2012. ISBN 9788024741987.
- MAIER, Karel. *Územní plánování a udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Praha: ABF, 2008. ISBN 9788086905471.
- MANAGMENT MANIA. *Řízený strukturovaný rozhovor*. Online. 2015. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/rizeny-strukturovany-rozhovor>. [cit. 2024-04-25].
- MASARYKOVA UNIVERZITA. *Region a regionalizace*. Online. 2007. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1456/podzim2007/KREG/um/Regiony-regionalizac_e.pdf. [cit. 2024-02-27].
- MASARYKOVA UNIVERZITA. *Metody vymezení regionů*. Online. 2010. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1441/jaro2010/Ze2BP_ORP6/Metody_velikost_regionalizacni_znaky.pdf. [cit. 2024-03-19].
- MAS BOHDANEČSKO. *Mapa území*. Online. 2020. Dostupné z: <https://mas-bohdanecsko.cz/o-nas/clenove/o-spolku>. [cit. 2024-04-25].
- MAS BOHDANEČSKO. *Výroční zpráva 2022*. Online. Dostupné z: https://mas-bohdanecsko.cz/public/dokumenty/Vyrocní_zpravy/VYROCNI_ZPRAVA_2022.pdf. [cit. 2024-04-21].
- MAS BOHDANEČSKO. Online. Dostupné z: <https://mas-bohdanecsko.cz/>. [cit. 2024-04-21].
- MAS LÍPA PRO VENKOV. *Mapa území*. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.facebook.com/lipaprovenkov/posts/mapa-%C3%BAzem%C3%AD-mas-1%C3%ADpa-pro-venkov-zs-pro-nov%C3%A9-programov%C3%A9-obdob%C3%AD-2021-2027-ji%C5%BE-je-po/3309582372420513/>. [cit. 2024-04-25].
- MAS LÍPA PRO VENKOV. *O nás*. Online. Dostupné z: <https://www.lipaprovenkov.cz/o-nas/>. [cit. 2024-04-22].

- MAS mezi sebou*. Online. Dostupné z: https://www.masjiznihana.cz/e_download.php?file=data/editor/167cs_1.pdf&original=MAS+MEZI+SEBOU_metodika.pdf. [cit. 2024-02-22].
- MAS PODLIPANSKO. *Mapa území*. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Podlipansko/photos/a.1854942534732577/2827393804154107/?type=3>. [cit. 2024-04-25].
- MAS PODLIPANSKO. *Hlavní stránka*. Online. Dostupné z: <https://podlipansko.cz/>. [cit. 2024-04-22].
- MAS REGION KUNĚTICKÉ HORY. *Mapa území*. Online. 2023. Dostupné z: <file:///C:/Users/admin/Downloads/42230.pdf>. [cit. 2024-04-25].
- MAS REGION KUNĚTICKÉ HORY. Online. Dostupné z: <https://www.masrkh.oblast.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=134481>. [cit. 2024-04-21].
- MAS REGION KUNĚTICKÉ HORY. *Výroční zpráva*. Online. 2022. Dostupné z: [file:///C:/Users/admin/Downloads/43980%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/43980%20(2).pdf). [cit. 2024-04-21].
- MAS Stolové hory*. Online. Dostupné z: <https://www.mas-stolovehory.cz/o-nas/organy-mas/>. [cit. 2024-02-01].
- MAS ZÁLABÍ. *Mapa území*. Online. 2019. Dostupné z: <https://www.maszalabi.eu/wp-content/uploads/2017/03/Zde-1.pdf>. [cit. 2024-04-25].
- MAS ŽELEZNOHORSKÝ REGION. *Mapa území*. Online. 2023. Dostupné z: <https://zeleznohorsky-region.cz/tema/tema.phtml?id=11693>. [cit. 2024-04-25].
- MAS ŽELEZNOHORSKÝ REGION. *Výroční zpráva 2022*. Online. Dostupné z: [file:///C:/Users/admin/Downloads/44232%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/44232%20(2).pdf). [cit. 2024-04-21].
- MAS ŽELEZNOHORSKÝ REGION. Online. Dostupné z: <https://zeleznohorsky-region.cz/tema/tema.phtml?id=11686>. [cit. 2024-04-21].
- Metody optimalizace fungování MAS*. Online. Dostupné z: https://www.mas-trebonsko.cz/e_download.php?file=data/editor/97cs_1.pdf&original=Metody+optimalizace+fungovani+MAS-1z4.pdf. [cit. 2024-02-22].
- MÍSTNÍ AGENDA 21. *Historie a mezinárodní kontext*. Online. 2017. Dostupné z: [file:///C:/Users/admin/AppData/Local/Temp/27996ef6-7dcf-4b46-a1fe-1a4b76d92165_Agenda21%20\(2\).zip.165/Agenda21/obsah.html](file:///C:/Users/admin/AppData/Local/Temp/27996ef6-7dcf-4b46-a1fe-1a4b76d92165_Agenda21%20(2).zip.165/Agenda21/obsah.html). [cit. 2024-03-27].
- Místní akční skupiny jako platforma regionálního rozvoje*. Online. Dostupné z: http://unicovsko.cz/ops/files/sys_page35/1052-Methodika_v_1_2b.pdf. [cit. 2024-02-22].
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, ÚZEMNÍ DIMENZE. *CLLD*. Online. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/regionalni-rozvoj/clld>. [cit. 2024-04-14].
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 21+*. Online. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/regionalni-rozvoj/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2021>. [cit. 2024-02-27].

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*. Online. Dostupné z: <https://mmr.gov.cz/getmedia/58c57a22-202d-4374-af5d-cbd8f9454adb/SRR21.pdf.aspx?ext=.pdf>. [cit. 2024-03-19].

MINISTERSTVO VNITRA. *Mikroregiony a místní akční skupiny*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/mikroregiony-a-mistni-akcni-skupiny.aspx>. [cit. 2024-02-22].

Ministerstvo zemědělství. Online. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/>. [cit. 2024-02-01].

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (CLLD)*. Online. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/opatreni/m19-podpora-mistniho-rozvoje-na-zaklade>. [cit. 2024-03-27].

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Místní agenda 21*. Online. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/mistni_agenda_21. [cit. 2024-03-27].

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Udržitelný rozvoj*. Online. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj. [cit. 2024-03-19].

MINISTERSTVO ŽP. *OPŽP*. Online. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/opzp_2021_2027. [cit. 2024-04-17].

MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA ZÁLABÍ. Online. Dostupné z: <https://www.maszalabi.eu/>. [cit. 2024-04-22].

Naše společná budoucnost, Komise pro životní prostředí a rozvoj. Praha: Academia, 1991. ISBN 9788085368079.

Národní síť místních akčních skupin ČR. Co jsou MAS. Online. Dostupné z: <https://www.nsmascr.cz/>. [cit. 2024-02-01].

NÁRODNÍ SÍŤ MÍSTNÍCH AKČNÍCH SKUPIN. *Metoda LEADER, CLLD*. Online. 2015. Dostupné z: https://www.nsmascr.cz/evt_file.php?file=3365. [cit. 2024-03-27].

Národní síť místních akčních skupin ČR. O nás. Online. Dostupné z: <https://www.nsmascr.cz/o-nas/>. [cit. 2024-02-01].

NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST. *Co je NSZM*. Online. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/cz/nszm-cr-zakladni-informace>. [cit. 2024-04-27].

PELCL, P. a kol. *Metodika dobré praxe místních akčních skupin v České republice: zpráva z výzkumného projektu 2007-2008*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci, 2008. 63 s. ISBN 9788086902746.

POMÁHÁME ČESKÉMU ZEMĚDĚLSTVÍ. *Rozvoj venkova*. Online. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/szp23-rozvoj-venkova>. [cit. 2024-04-17].

RANBERG, L. a KJEL, A., *Evaluating the European Approach to Rural Development: Grass-roots Experiences of the LEADER Programme*. Velká Británie, Taylor & Francis, 2016. ISBN 9781317138761

- RYNDA, Ivan. *Josef Vavroušek, Poselství stále naléhavější*. Online. 2000. Dostupné z: <https://stuz.cz/Zpravodaje/Zpravodaj002/rynda.htm>. [cit. 2024-03-19].
- RYNDA, Ivan. *Trvale udržitelný rozvoj*. Online. Dostupné z: [https://web.archive.org/web/20150603195038/http://www.ekoznacka.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB/\\$FILE/tur.pdf](https://web.archive.org/web/20150603195038/http://www.ekoznacka.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB/$FILE/tur.pdf). [cit. 2024-03-27].
- SKOKAN, Ladislav. *Úvod do teorie geografie II*. Univerzita J. E. Purkyně. 1999. ISBN 80-7044-229-8.
- STEJSKAL, Jan a KOVÁRNÍK, Jaroslav. *Regionální politika a její nástroje*. Portál, s.r.o, 2009. ISBN 9788073675882.
- ŠILHÁNOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Univerzita Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-019-4.
- TRHLÍNOVÁ, Zuzana Khendriche. *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. 2014. ISBN 978-80-87284-44-5.
- TUREČKOVÁ, Kamila. *Regionální ekonomika a politika, nástroje regionální politiky*. Online. 2021. Dostupné z: https://is.slu.cz/el/opf/leto2021/EVSBPREP/2592839/5_REP_KT_NASTROJE_REGIONALNI_POLITIKY.pdf?lang=en. [cit. 2024-03-19].
- Výroční zpráva 2022*. Online. In: MAS Lípa pro venkov. Dostupné z: file:///C:/Users/admin/Downloads/FINAL_V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202022_kplM.pdf. [cit. 2024-04-22].
- Výroční zpráva 2022*. Online. In: MAS Podlipansko. Dostupné z: [file:///C:/Users/admin/Downloads/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202022%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD%20zpr%C3%A1va%202022%20(1).pdf). [cit. 2024-04-22].
- Výroční zpráva 2022*. PDF soubor. 2022. Místní akční skupina Zálabí.
- WOKOUN, René a MATES, Pavel. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Linde Praha, 2006. ISBN 8072016083.
- WOKOUN, R. a kol. *Regionální rozvoj. Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. 2008. Linde Praha. ISBN 9788072016990.
- ŽÁK, Milan. *Velká ekonomická encyklopedie, 2. rozšířené vydání*. 2002. Linde. ISBN 80-7201-381-5.